Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 305 (14019) | 1972 оной декабриин 28, четверг | Сэн 2 мүнгэн

БАЯН УРГАСЫН ТҮЛӨӨ БҮГЭДӨӨРӨӨ МҮРЫСЭЕЛ

«1973 ондо таряа болон газар таряалангай бусад продуктнүүдые ехээр абаха, бэлэдхэхын түлөө хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй дунда Бүхэсоюзна социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй, ВЛКСМ-эй ЦК-гай тогтоолые Буряад ороной колхозникууд, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд халуунаар угтажа, тэрэнэй бодото ажалаараа харюусажа эрьбэ. Һаяхан республиканска газетүүдтэ Кабанскын аймагай таряашадай, Хяагтын аймагай «Родина» колхозой тэргүүлдэнэй 1973 ондо дүүргэхэ социалис уялганууд толилогдоһон байна. Эдэнэй үүсхэлые КПСС-эй обком, БурАССР-эй Министрнүүдэй Совет һайшаан дэмжэжэ, баян ургасын түлөө мүрысөөн аймаг, ажахы бүхэндэ үргөөр дэлгэрүүлхэ эрилтэ табиһан байна.

Кабанскын аймагай таряашад, механизаторнууд 1973 ондо баян ургаса абахын, гүрэндэ ороохо таряа, газар таряалангай бусад продуктнүүдые ехээр худалдахын түлөө дэлгэржэ байгаа Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ ороолдоһоо, ерэхэ жэлдэ гектар бүриһөө 17,5 центнер ороохо, 120 центнер хартаабха, 150 центнер овощ урхуулжа абаха ехэ үүг, али энэ жэлэйхиһээ 50 мянган центнер ехэ таряа, 132 мянган центнер ехэ хартаабха, 21 мянган центнер ехэ овощ хуряаха гэжэ шиидэбэ. Аймагай түрүү ажахынууд, ажалай түрүүшүүл бүри дээгүүр уялга абанхай. Жэшээнь, эндэхи Байгалай совхозой коллектив гектар бүриһөө 18,7 центнер, Кабанскын совхоз — 18,4 центнер таряа урхуулжа абаха байһанаа мэдүүлээ.

Хяагтын аймагай «Родина» колхозой таряашад, механизаторнууд бии байгаа арга боломжонуудаа хаража үзөөд, ерэхэ жэлдэ 5750 гектарай тус бүриһөө 19,6 центнер таряа хуряаха, тэрэ тоодо уһалагдаг таряалангай гектар бүриһөө 32 центнер ороохо суглуулха, мүн хартаабхын, овощ болон кукурузын набша намаагай, корнеплодуудай, үбһэ ногооной үндэр ургаса абахаар зарлаһан байна.

Үүсхэл гаргагшадай жэшээгээр таряалан, сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ, газар таряалангай продукци гүрэнэй амбаарта ехээр оруулха Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ ороһон тухайгаа Түнхэнэй аймагай «Сибиряк», Улаан-Үдын аймагай «Маяк», Зэдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ, Мухар-Шэбэрэй аймагай «Искра» колхозууд, Хоринн аймагай Анаагай, Яруунын болон Бэшүүрэй совхозуудай таряашад, механизаторнууд мэдүүлээд, дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абажа байна. Иимэ жуглаанууд боложо үргэлжэлнэ.

Мүнөө 1973 ондо таряалан, сабшалангай ургаса эрид дээшэлүүлхэ арга боломжонуудые элирүүлжэ, бодото хэмжээнүүд бэелүүлэгдэжэ, түрүүшүүлэй урмашуулха түхим тодорхойлогдожо байна. Жэшээнь, таряашадай Бүхэсоюзна мүрысөөндэ түрүүлэн ороһон «Родина» (Хяагта) колхозойхид мүнөө бүхы үрэһэ хүрэнгээ нэгэдхэн, дөрдохи класстай тарилгын шанарта хүргэжэй, 4900-гаад гектар хабарай, намарай паар бэлдэһэн, таряалан, сабшалан дээрэ 11.600 тонно наг шэбхэ гаргаһан. Хабарай тарилгын эхилтэр тэндэ үшөө 24 мянган тонно шэбхэ гаргаха, минеральна үтэжүүлгэ урдыхиһаа ехээр зөөхэ, шэнэ жэлэй февралиин 23 хүрэтэр таряалангда хэрэглэгдэхэ бүхы техникэ заһабарижа бэлэн болгохо зорилго ороолдожо байна. Мүн иимэ бодото хэмжээнүүдые Кабанскын аймагай таряашад, механизаторнууд хараад, тэрэнэй бэелүүлжэ захаланхай. Энэ тон байшалтай.

Тиигэбэшье энэ ехэ хүдэлмэри хаа хаанагүй һайнаар эмхидхэгдэжэ, ерэхэ жэлдэ баян ургаса абахын түлөө бүхы юумэн хэгдэнэ гэжэ аргагүй. Республикын колхоз, совхозуудта хаагдаһан үрэһэнэй хахадынь тооной тарилгын шанарта хүргэгдээгүй байна. Трактор, машинануудые заһабарилха хүдэлмэри Хоринн, Хэжэнгын, Хурамхаанай аймагуудта эрид ябана. Таряалан, сабшалан дээрэ наг шэбхэ зөөхэ хүдэлмэри олон газарта голгоогдоһон. Илангаяа Мухар-Шэбэрэй аймагай Суулгын совхоздо, Хэжэнгын аймагай Худанай совхоздо, Сэлэнгын аймагай «Эрдэм» колхоздо болон бусад зарим ажахыда наг шэбхэ бага зөөгдэбэшье, энэ хүдэлмэрине түргэдхэхэ хэмжээн абтанагүй. Мүн үбэлэй үедэ механизаторнуудай, таряашадай мэргэжэл шадабари дээшэлүүлхэ һуралсал олон газарта тоогдоногүй, тиимэ һуралсал эмхидхэгдэнэгүй. Иимэ ушар Түнхэнэй аймагай «Восточные Саяны», Хурамхаанай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудта, «Георгиевский», Нарһатын совхозуудта үзэгдэнэ.

Ерэхэ жэлдэ — түрэл республикынгаа түүхэтэ табин жэлэй ойн тэмдэглэгдэхэ жэлдэ ороохо таряанай, бусад ургамалнуудай, үбһэ ногооной баян ургаса абахын тула юу хэхэ хэрэгтэйб? Нэн түрүүн колхоз, совхоз бүхэндэ ургаса дээшэлүүлхэ арга боломжонуудаа наринаар бодомжолжо, социалис уялгануудаа тодорхойлхо, баян ургаса туйлаха бодото хэмжээнүүдые хараалха шухала. Тиихэдээ таряалан, сабшалангаа бодото эзэтэй болгохо, тусхай мэргэжэлтэй звенонуудые олоор байгуулжа, тэдэндэ тарилта хэхэ газарынь, техникынь даалгажа үгэхэ, хэды хэмжээн ургаса абаха даабариинь тодорхойлхо. Илангаяа уһалагдадаг таряалан, сабшалангаа тусхай звенонуудта даалгажа, тэндэһээ баян ургаса абаха бүхы хэмжээнүүд бэелүүлэгдэхэ жэшээтэй. Иигэжэ механизатор, хүн бүхэнэй харюусалгые дээшэлүүлжэ шадаал һаа, баян ургаса абтаха бшуу.

Тиин социалис уялгануудые абаха, зохид һайн түсэб табиха гээшэ ехэ хүдэлмэриин эхин ха юм даа. Тэрэнэй түүлээр ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд, партиина, комсомолой, профсоюзай организацинууд ажалаа зүбөөр эмхидхэхэ, мүрысэгшэдтэ абаһан уялгаа бэелүүлхэ арга олгохо, али болохоор тэдэндэ туһалха үүргэтэй.

Ерэхэ жэлэй баян ургасын үндэһэн — һайн шанартай үрэһэн болоно. Тиимэһээ бүхы үрэһэ хүрэнгээ нарин һайнаар сэбэрлэжэ, хатаажа, тарилгын эрхим шанарта хүргэхэ, үрэһэнэй ороохо томо, жэжээрнь илгаха хэмжээнүүд саг соогоо бэелүүлэгдэхэ ушартай.

Хоёрдохёор, тарилгада хэрэглэгдэхэ бүхы трактор, машинанууд хэзээ хэзээнэйхиһээ нарин һайнаар заһагдаха, тракторнуудые хоёр халаанда хүдэлгэхэ механизаторнуудые һургаха, бэлдэхэ, бүхы механизаторнуудай мэргэжэл дээшэлүүлхэ һуралсал хаа хаанагүй эмхидхэгдэхэ ёһотой.

Урда жэлнүүдтэ республикын олонхи ажахынуудта хэзээдөө таряалан, сабшалан дээрэ наг шэбхэ зөөгдэхэеэ болишодог һэн. Энээнине байгша ондо дабтажа болохогүй. Үбэлдөө трактор, автомашинануудай сүлөө байха сагта шэбхэ зөөхэ хүдэлмэрине үргэнөөр ябуулха шухала. Мүн фермэ дээрэ сугларһан шабааһа шабхые тэрэ дороонь поли, сабшалан дээрэ гаргаха хэмжээнүүд абтаха байна.

НҮХЭД МЕХАНИЗАТОРНУУД! 1973 ондо таряалан, сабшалангай баян ургаса абажа, газар таряалангай продукци гүрэндөө ехээр худалдаха бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ бүгэдөөрөө жагсаял!

АЖАЛАЙ ИЛАЛТА АМЖАЛТАНУУДАЙ ЗАМААР

РСФСР-эй наймадахи зарлалай Верховно Соведэй дүрбэдэхи сесси

РСФСР-эй Верховно Соведэй дүрбэдэхи сесси декабриин 26-да Кремлиин Ехэ ордон соо хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлээ. Партиин программые бэелүүлгэдэ Россиин ажалшадай ехэ, туһа нэмэри хэхээр шиидэнги байһан тухайнь сессидэ хабаадагшад хэлэбэ.

Нүхэд **Г. И. Воронов, В. В. Гришин, А. П. Кириленко, Ф. Д. Кулаков, А. Я. Пельше, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин, П. Е. Шелест, П. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев, Д. Ф. Устинов, В. И. Долгих, И. В. Капитонов** гэгшэдэй ерэхэдэнь, депутадууд ба айлшад нэрьемэ, удаан үргэлжэлһэн альга ташалгаар угтаа.

РСФСР-эй арадай ажахые 1973 ондо хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб тухай, 1973 оной гүрэнэй бюджет тухай ба 1971 оной гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тухай элидхэлнүүд тушаа үгэ хэлэлгэ үргэлжэлхэнь гээд РСФСР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ, депутат **М. Д. Миллионщиков** соносхобо.

СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ Псковско областиин ажалшад ехэ амжалтануудые туйлаа гэжэ КПСС-эй Псковско обкомой нэгэдэхи секретарь, депутат **А. М. Рыбаков** хөөрэбэ. Область дотор промышленна продукци үйлэдбэрилгын ба гүрэндэ худалдалгын 11 һарын түсэб болзорһоо урид дүүргэгдээ гээд тэрэ мэдээсээ. Партиин XXIV съездын шиидхэбэринүүдые, юһэдэхи түсэбтэ табан жэлэй зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэхын тула Псковско областиин ажалшад бүхы хүсэ шадалаа зорюулха юм гэжэ А. М. Рыбаков КПСС-эй ЦК-е, Россиин Федерациин Верховно Соведые найдуулба.

Чечено-Ингушай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ, депутат **Р. В. Вахаевта** үгэ үгтэнэ. Энэ жэл манай республикын ажалшадта онсо, гайхамшаг байгаа. Чечено-Ингушай автономиин байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойе тэмдэглээбди гэжэ тэрэ хэлэбэ. 50 жэлэй турша соо горитой амжалтанууд туйлагдаа. Энэ үе соо промышленностиин валова продукци үйлэдбэрилгэ хэдэн арбаад дахинаар ехэ болоһон байна.

Магнитогорско В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ металлургическа комбинадай ахалагша горновой, депутат **В. Д. Наумкин** ендэртэ гарана. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй хэһэн элидхэлэй үгэ бүхэниинь минии, нүхэдэймни зүрхэ сэдьхэлые ехээр хүдэлгөө гэжэ СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай суглаанда хабаадагша хэлэбэ.

Ленинскэ партида зорюулагдаһан манай ухаан бодол, хүсэл эрмэлзэлгэнүүд коммунизм байгуулгын хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа, эршэ зоригоо элсүүлэн үгэхые зоригжуулна гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Республикын арадай ажахын зүбшэлэгдэжэ байһан энэ түсэб Федерациин бүхы ажалшадай хүсэл эрмэлзэлдэ харюусана гэжэ депутат тэмдэглээ.

— Манай баян дэлгэр хизаарые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ тухай Коммунис парти ба правительствын анхарал оролдолго маанадые, Алас-Дурна зүгэйхидые зоригжуулна, — гэжэ КПСС-эй Камчатска обкомой нэгэдэхи секретарь, депутат **Д. И. Качин** сесси дээрэ үгэ хэлэхэдээ мэдүүлбэ.

СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн бүгэдэ арадай мүрысөөндэ олон арбаад үндэһэ яһатанай түлөөлэгшэдэй ажаһуудаг хахад аралай ажалшад ехэ дэбжэлтэтэйгээр хабаадалсаһан байна. Областиин промышленность түсэбтэ табан жэлэй хоёр жэлэй даабарие амжалтатайгаар дүүргээ. Эдэ дүнгүүдынь табан жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэлгэдэ һайн үндэһэ һуури болоно гэжэ оратор тэмдэглэбэ.

Мал ажалай, газар таряалангай продуктнүүдые бүри ехээр абаха ба бэлэдхэхын түлөө Бүхэсоюзна социалис мүрысөө дэлгэрүүлхые уриалһан ороной түрүү коллективүүдэй үүсхэлһээ уламжалан, хүдөө нютагуудта ажалай ехэ дэбжэлтэ бадаранхай гэжэ, — Татарай АССР-эй Апастовско районой Тукайн нэрэмжэтэ колхозой һаалишан, депутат **А. Ш. Галятдинова** хэлэбэ. Манай колхоз өөрынгөө арга боломжо дахин хаража үзөөд, һү һаалгаяа ерэхэ жэлэй түрүүшын хахадай турша соо 14 процентээр, мяха абалгаяа 5 процентээр нэмээхэ гэжэ шиидээ. Гектар бүриһөө 18,5 центнер ороохо таряа хуряажа абахаар хараалагдана. Эдэ зорилгонуудаа дүүргэжэ шадахабди: хүн болгон үшөө һайнаар, бүри ехэ бүтээсэтэйгөөр ажаллаха гэбэ.

Тэрэшэлэн депутадууд: Костромской областиин ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ **К. В. Донцов**, КПСС-эй Коми-Пермяцка округкомой (Пермскэ область) нэгэдэхи секретарь **А. М. Зубов**, Новосибирскэ областиин Искитимскэ районой «Бердский» совхозой директор **И. И. Леунов**, Ивановска областиин К. И. Фроловой нэрэмжэтэ меланжева комбинадай ээрэгшэ **А. Ф. Ерофеева**, Башкирай АССР-эй Уфа хотын ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ **А. Х. Валеев**, Профессионально-техническэ һуралсалай талаар РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ **Г. Л. Камаев**, Амарай областиин ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ **В. А. Грек**, Кемеровскэ областиин Кузнецкэ металлургическа комбинадай директор **Е. М. Салов** гэгшэд үгэ хэлээ.

Россиин Федерациин арадай ажахые 1973 ондо хүгжөөхэ түсэб дотор республикын бүхы ажалшадай хүсэл эрмэлзэл хараада абтанхай гэжэ депутадууд нэгэ һаналтайгаар тэмдэглэбэ. РСФСР-эй ерэхэ жэлэй түсэб ба бюджет һайшааха дурадхал оруулхатаяа хамта, түсэбтэ табан жэлэй шиидхэхы — гурбадахи жэлэй зорилгонуудые дүүргэхын тула, үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлгэдэ, доторойнгоо хамаг нөөсэ, арга боломжонуудые хэрэглэлгэдэ, бүгэдэ арадай социалис мүрысөө саашадань дэлгэрүүлгэдэ гол анхаралаа хандуулха шухала гэбэ. Эдэнэр үшөө шиидхэгдээгүй зорилгонууд тушаа дурдаад, зарим министерствэнүүд ба албан зургаануудай нэрэ дээрэ шүүмжэлхы ажаглалтануудые хээ.

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, республикын Госпланай түрүүлэгшэ, депутат **К. М. Герасимов** түгэсхэлэй үгэ хэлэбэ. РСФСР-эй арадай ажахые 1973 ондо хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб тухай хуулиие депутадууд бүгэдын дуугаар батлан абаа.

Удаа тээнь РСФСР-эй финансын министр, депутат **И. И. Фадеев** түгэсхэлэй үгэ хэлэбэ. РСФСР-эй 1973 оной гүрэнэй бюджет тухай хуули бүгэдын дуугаар баталагдаа. Тэрэнэй олзо оршо ба гарша (оруулагдаһан хубилалтанууд ба заһабаринуудые хараада абажа) 45.313.072 мянган түхэригэй хэмжээтэйгээр баталагдаба. Тэрэшэлэн Россиин Федерациин 1971 оной гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тухай тоосоо баталһан тогтоол мүн лэ абтаа.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **М. А. Яснов** зүблэхэ зүйлэй гурбадахи асуудалаар — РСФСР-эй Верховно сүүдые һунгаха тухай элидхэл хэбэ. РСФСР-эй Верховно сүүдэй гэшүүд депутадуудай бүгэдын дуугаар баталагдаа.

Россиин Федерациин Верховно сүүдэй түрүүлэгшээр **А. К. Орлов** һунгагдаба.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь **Х. П. Нешков** гурбадахи, дүрбэдэхи сессинүүдэй хоорондохи үе соо РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй батлан абаһан Указууд тухай элидхэл хээ.

Республикын Верховно Соведэй Президиумэй Указуудые Верховно Совет баталаад, зохихо хуулинууд ба тогтоолнуудые абаба.

Сессиин түгэсхэлдэ эмхидхэлэй асуудалнууд харагдаа. Коми АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ, депутат **З. В. Панев** РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшоор һунгагдаба. Депутат **В. С. Карпов** Россиин Федерациин Верховно Соведэй залуушуулай хэрэг эрхилхэ комиссиин түрүүлэгшээр һунгагдаа.

Тиин РСФСР-эй наймадахи зарлалай Верховно Соведэй дүрбэдэхи сесси хүдэлмэреэ дүүргэбэ.

(ТАСС).

ШЭНЭ ЗОРИЛГОТОЙГООР АЖАЛЛАНА

Валентина Константиновна Шадрина ажахы соогоо эрхим бэрхэ һаалишан гэжэ алдаршадаг болоһоор үнинэй юм. Энэ нүхэрнай Краснояровай һүнэй фермэдэ арба гаран жэлэй туршада таһалгаряагүй ажаллана. Байгша ондо Валентина Константиновна харууһалжа байһан үнеэн бүриһөө тугал түлжүүлжэ абаа. СССР гүрэнэй тогтоһон алдарта ойе ажалай бэлэгүүдээр угтахын тула эндэхи һаалишад габшагай бэрхээр ажаллаа. Гүрэндэ һү худалдаха жэлэйнгээ түсэб тус коллектив хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй һайндэрэй урдахана дүүргээ һэн. Һаалишад жэлэй дүүрэтэр үшөө 120 центнер һү гүрэндэ худалдаха зорилготой ажаллана.

Валентина Константиновна Шадрина түсэбтэ табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ үнеэн бүриһөө 2300 килограмм һү һаажа абаха гэһэн социалис уялгаяа холо үлүүлэн дүүргээ. Энэ нүхэрнай жэлэй дүүрэтэр үнеэн бүриһөө 3200 килограмм һү һаажа абаха гэһэн зорилготой ажаллажа байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын түрүү һаалишан В. К. Шадрина.

А. НИМАЕВАЙ фото.

КОНФЕРЕНЦИ БОЛОБО

СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай конференц-зал соо ССР Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан ойн баярай научна конференци болобо. Энэ институдай эрдэм шэнжэлэлгын институдай директор, философиин эрдэмэй кандидат Д. Д. Лубсанов оролто үгэ хэлээ. Новосибирск хотоһоо энэ конференцидэ уригдаһан академик А. П. Окладников «Ленинскэ национальна политика ба Сибириин арадууд» гэһэн һонирхолтой элидхэл хэһэн байна. «СССР-эй бии бололго ба Сибириин арадуудай экономическа ба соёлой гээгдэлые хадхалгада тэрэнэй үүргэ» гэһэн элидхэл түүхын эрдэмэй кандидадууд Н. Д. Шулунов, Л. Санжиев гэгшэд конференци дээрэ хээ. Тиихэдэ экономикын эрдэмэй кандидат Г. Ш. Раднаев, географиин эрдэмэй кандидат Б. Р. Буянтуев гэгшэд 50 жэлэй туршада Буряадай АССР-эй үйлэдбэрилгын хүсэнэй хүгжэлтэ тухай элидхэһэн байна.

Хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат В. Ц. Найдаков, искусствоведениин эрдэмэй кандидадууд И. И. Соктоева, Д. С. Дугаров, научна хүдэлмэрилэгшэ А. А. Политов гэгшэд хэлэнэй, искусствын болон литературын хүгжэлтэдэ ород арадай нүлөө тухай темээр һонирхолтой элидхэлнүүдые хэбэ. «Буряадтахи арадуудай интернациональна холбооной хүгжэлтэ» гэжэ асуудалаар түүхын эрдэмэй кандидадууд К. Д. Басаева, А. С. Шубин, аспирантка Э. Г. Лосева гэгшэд элидхэлнүүдые уншаһан байха юм.

БУРЯАДАЙ АССР-эй НАЙМАДАХИ ЗАРЛАЛАЙ ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ТАБАДАХИ СЕССИИН НЭЭГДЭХЭ ТУХАЙ

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй табадахи сесси 1972 оной декабриин 29-дэ үглөөнэй 9 часта Соведүүдэй байшангай конференц-зал соо эхилхэ.

Депутадууд болон сессидэ уригдагшад Соведүүдэй байшангай конференц-залай фойе соо декабриин 29-дэ үглөөнэй 8 часһаа тоо бүридхэлдэ абтаха.

Старейшинэнүүдэй Совет декабриин 28-да 17 часта Соведүүдэй байшангай конференц-зал соо зарлагдаха.

СОЮЗНА, АВТОНОМИТО РЕСПУБЛИКАНУУДАЙ АЖАЛАЙ АМЖАЛТАНУУД, ЭДЭНЭРЭЙ САГ ҮРГЭЛЖЫН ХАРИЛСАА ХОЛБООН, КОММУНИС БАЙГУУЛАЛТАДА ОРУУЛЖА БАЙГАА ХУБИТА ТУХАЙНЬ ОРОНОЙ НЮТАГ БҮХЭНҺӨӨ ТАСС-ай КОРРЕСПОНДЕНТНҮҮД ИИГЭЖЭ МЭДЭЭСЭНЭ

УЗБЕКИСТАН:

ШЭНЭ ТЕПЛОВОЗ

Ворошиловградска заводто һаяхан бүтээгдэдэг болоһон «2ТЭ116» түхэлэй шэнэ маркын тепловозые Самарканд, Каган станцинуудай депогой локомотивна бригаданууд түрүүлэн туршажа эхилбэ.

— Узбекистанай түмэр замшад бидэнэй бүтээһэн тепловозые түрүүшынхеэ туршана бэшэ, — гэжэ заводой ахамад конструкторай орлогшо А. Гибалов хөөрэнэ. — Орёо түхэлэй зам, халуун уларил, үйрхэй элһэн — эдэ бүгэдэ Дунда Азида транспортна шэнэ машина туршахаар зохид «полигон» болоно.

Энэ тепловозые Украинын инженернүүд ухаалан бүтээгээ. Эстониин, Москва шадарай предприятинууд тэрээндэ хэрэгтэй узел болон агрегадуудыень эльгээнэ. Хоёр такттай двигателиин оронда дүрбэн такттай дизельнэ двигатель иимэ машинада түрүүлэн хэрэглэгдээ. Энэнь түлишэ багаар гаргашалха, моторойнь хүсэ нэмээхэ арга олгоно. Электрын элшэ хүсэнэй оньһожоруулагдамал ажахы тепловоз ашаглалгын гаргаша хорооно. Машинын мөөрнүүд һэльбэгдэн шэнэдхэгдээд, 3 мянган мориной хүсэтэй юрын двигателиин тодхотдоһон тепловоз урданайхиһаа хүндэ составуудые зүдхэхэ аргатай болоо. Ажалаа эрдэм ухаанай заабаряар эмхидхэхэ эрилтэтэй тааралдуулан түхеэрэгдэһэн кабинань бүри зохид болоо.

Украинын инженернүүд Узбекистанай локомотивна деподо ошоод, шэнэ тепловоз жолоодохо шадабарида эндэхи түмэр замшадые һургажа байна.

Ю. КРУЖИЛИН,
ТАСС-ай корр.

Ташкент.

КАЗАХСТАН:

ТАЛЫН ЭЛЕКТРО-ХҮҮРГЭНҮҮД

Шевченко — Жетыбай — Узень гэжэ электрын элшэ дамжуулха ехэ хүсэтэй шэнэ линидэ булад шэжэм татажа эхилбэ. Зуу гаран километр ута энэ магистраль Узениин районие электрын элшэ хүсөөр хангаха юм. Казахстандахи эгээ ехэ нефтиин, газай үйлэдбэринүүд эндэ эмхидхэгдээ.

Юһэдэхи табан жэлэй туршада республика дотор электро-дамжуулгын зуу мянга гаран километр лини татагдахаар түсэблэгдэнэ. Энэ хүдэлмэридэнь аха дүү республикануудай хабсаргагшад ехэ туһа хүргэнэ. Урда Казахстанай арадай ажахые электрын элшээр хангалга эрид һайжаруулха Ташкент — Чимкент хоёрой хоорондын, табан зуун вольт хүсэтэй электро-хүүргые Узбекистанай барилгашад татажа байнхай. Мүн Баруун-Сибирьһээ ерэһэн тусхай бригада Ермак — Рубцовск — Усть-Каменогорскын хоорондо иимэ хүсэтэй хоёрдохи шэжэмые татана. Красноярскын, Волгоградай, Горькиин барилгын тусхай трестын хүдэлмэришэд электролининүүдые мүн лэ татажа байна.

В. ГАНЖА,
ТАСС-ай корр.

Алма-Ата.

БЕЛОРУССИ:

«БААТАРНУУДАЙ» МҮНДЭЛЭЛГЭ

120 тонно ашаа зөөхөөр газотурбинна двигательтэй шэнэ автосамосвал Белоруссиин Жодинодохи заводто бүтээгдэжэ эхилбэ.

1000 мориной хүсэтэй двигательтэй 75 тонно ашаа зөөхэ түрүүшын бүлэг автосамосвалнууд бэлдэгдэжэ байна.

Белоруссиин автомобильна завод хүндэ ашаанай машинануудые бүтээдэг ороной гансахан предприяти юм. Горнорудна үйлэдбэриин 300 гаран предприятида 27,40 тонно ашаа тээхэ автосамосвалнууд мүнөө хүдэлжэ байна. Эдэ хүсэтэ машинанууд уурхайнуудһаа автомобиляар зөөгдэхэ ашаанай 95 шахуу процентые зөөнэ.

Жодиногой автомобиль бүтээгшэдэй хүсэн түгэс техникэ бүтээхэдэнь, ороной 800 гаран предприятиин коллективүүд туһална. Ярославлиин, Свердловскын мотоор бүтээгшэд — хүсэтэ двигатель, Украина ба Ураал — металл БЕЛАЗ-та эльгээнэ. Грузиин, Узбекистанай, Прибалтикын, бусад союзна республиканууд автомобиль бүтээхэдэ хэрэгтэй зүйлнүүдээр мүн лэ туһална.

И. ЩАВЕЛЬ,
ТАСС-ай корр.

Минск.

АРМЕНИ:

ХАНИ БАРИСААНАЙ УРЯА ДОРО

Ереванай алюминиин завод жэлэй түсэбһөө гадуур зуугаад мянган түхэригэй продукци бүтээн гаргаба.

Энэ предприятиин хүдэлмэришэд РСФСР-эй, Украинын, Азербайджанай металлургнуудтай хани харилсаатай юм. Дайнай һүүлээр Ереванда алюминиин заводой баригдажа байхада, ерээдүйн заводто ажаллаха хүдэлмэришэд, инженернүүд болон технигүүд шэнэ мэргэжэл шудалхаяа Каменск-Подольский, Запорожи ошоһон байгаа. Тэдэнэр ород, украин мэргэжэлтэдэй туһаламжаар дүй дүршэлтэй болоһон, алюмини үйлэдбэрилхэ нюусатай танилсаһан байна.

Ереванайхид өөрынгөө ээлжээндэ Сумгаидай алюминиин заводто фольго анхан үйлэдбэрилгэдэнь, түрүүшынгээ продукци бүтээн гаргахадань хабаадалсаа бэлэй. Тэрэ гэһэнһээ хойшо азербайджан, армян металлургнууд нягта харилсаа холбоотой, дүй дүршэлөө халан абалсадаг болоһон юм.

Ереванай алюминиин завод СССР-эй ойн баярай жэлдэ ажалай ехэ амжалта туйлаа. Үнгэтэ металлургиин предприятинуудай дунда дэлгэрһэн Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсоод, СССР-эй Үнгэтэ металлургиин министерствын, металлургическа промышленностиин хүдэлмэришэдэй профсоюзай ЦК-гай дамжуулгын Улаан тугые гурбан кварталай турша соо алдангүй барижа байһаар. Предприятиин коллектив ажалайнгаа амжалтануудай түлөө Ойн хүндэлэлэй тэмдэгээр шагнагдаа.

А. ВАРТАНЯН,
ТАСС-ай корр.

Ереван.

АЖАЛАЙ ЖАГСААЛ

ЭСТОНИ:

НҮҮРҺЭНЭЙ КОМБАЙНАЙ ТУҺАЛАМЖААР

Эстониин нүүрһэшэд нүүрһэнэй комбайнай туһаламжаар даабариһаа гадуур миллион хоёр зуу мянган тонно сланец малтан абаба. Тиин СССР-эй 50 жэлэй ойе угтуулан абаһан социалис уялганууд дүүргэгдээ. Ажалай бүтээсын дээшэлүүлэгдэһэнһээ продукци ехээр абтадаг болоо.

— Иимэ амжалта түрүүшынхеэ туйлабабди, — гэжэ «Эстонсланец» трестын эрхилэгшэ Ю. Тамбет хөөрэнэ. — Нүүрһэнэй комбайн хэрэглэһэнпээ амжалтамнай ехэнхидээ дулдыдаа. Гореловскын заводой машина бүтээгшэд үндэр бүтээсэтэй машина эльгээгээд, газар дорохи ажал үндэһөөрөө хубилаа. Арно Кивит гэгшын бригада «Торезантрацит» комбинадта стажировко гарахадаа, сүүдхын турша соо нэгэ мянга табан зуу шахуу тонно сланец малтан абажа, урда тээнь дуулдаагүй ехэ бүтээсэ туйлаа. Украинын нүүрһэшэдэй дүй дүршэл хэрэглэһэн бусад коллективүүд мүн лэ һайн дүнгүүдтэй.

М. ИШОВ,
ТАСС-ай корр.

Кохтла-Ярве.

АЗЕРБАЙДЖАН:

ЗУУН ЗАВОД БАКУГАЙ МАШИНА БҮТЭЭГШЭДТЭ ТУҺАЛНА

Табан миллион түхэригэй металл отолхо станогууд болон бусад түхеэрэлгэнүүдые аха дүү совет республиканууд Бакугай машина бүтээдэг заводуудта эльгээбэ. Азербайджанай индустриин энэ һалбарие үндэһөөрнь һэльбэн шэнэдхэлгэдэ Россиин Федерациин, Украинын, Белоруссиин, Молдавиин мэргэжэлтэд туһална.

Киевэй конструкторнууд шудхалаагай автомат линиин проект табижа, хоёр заводто тэрэниие тодхоходонь туһалба. Тиигэһэнэй ашаар ажалайнь бүтээсэ арба дахин дээшэлээ. Детальнуудые халаадаг индукционно арга хэрэглэхэдэ, үйлэдбэриин түхеэрэлгэ хабсаргадаг саг хорооги. Тэрэниие белорус эрдэмтэдэй туһаламжаар нэбтэрүүлһэн байна. Үрэмдэлгын сахануудые хабсаргаха поточно лининүүд, автомат станогууд Москва, Ленинград, Львов болон бусад городуудһаа абтаа. Бакугай машина бүтээлгын заводуудые һэльбэн шэнэдхэлгэдэ туһалхын тула ороной зуу гаран завод продукцияа эльгээнэ.

В. ВАСИН,
ТАСС-ай корр.

Баку.

ГЕКТАР БҮРИДЭ—40 ТОННО

Ерэхэ жэлдэ оооһо, үбһэ ногооной баян ургаса ургуулжа, тарян ба мал ажалай продуктнуудые бүри ехээр абажа, гүрэндэ худалдаха түсэб, уялгаяа болзортонь зааболбэелүүлхэ гэһэн бодол хүдөө нютагай хүн бүхэнэй зүрхэ сэдьхэл эзэлэнхэй. Энэньшье ойлгосотой. Барагдажа байгаа жэл хүшэр хүндэ байхаһаа гадна, ёлотой һургаал, шалгалта боложо үгөө бшуу. Энэ жэлэй эрхэ байдалаар абажа үзэбэл, Бэшүүрэй аймагай «Дружба» колхоз яһала һайн ургаса хурьагаа. Гектар бүриһөө 10,5 центнер орооһон, 8,3 центнер үбһэн абтаа. Ажахы бүхыдөө 94.000 центнер эрхим шанартай орооһо амбаарлажа 22.000 центнерыень гүрэндэ худалдаа. Тиигэжэ жэлэйнгээ даабари үлүүлэн дүүргээ.

Ган гасуур энэ жэлдэ иимэ амжалта түйлахадань юун туһалаа? Нэн түрүүн газар таряалан эрхилэлгэ ажахыда эрид һайжараа. Эрхим шанартай сортовой үрэһэн, тарилгын хойноһоо нарин харууһан, хуряалгада түрүү онол арга хэрэглэлгэ, механизатор, таряашад болон колхознигуудай дунда эмхидхэлэй болон политическэ хүдэлмэри үрэ ехэтэйгээр ябуулха, социалис мүрысөөн — эдэ бүгэдэ һайн нүлөө үзүүлээ.

1973 ондо ороoһото болон бусад ургамалай баян ургаса хуряажа, гүрэндэ худалдахын түлөө Бүхэсоюзна социалис мүрысөө дэлгэрүүлһэн Кубаниин таряашад, механизаторнууд, мэргэжэлтэд болон хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй үүсхэл колхознигуудай дунда халуунаар дэмжэгдэбэ. Бии байгаа арга боломжо, хэрэглэгдээгүй нөөсэнүүдээ нарибшалан тооложо үзөөд, ерэхэ жэлдэ гектар бүриһөө 16 центнерһээ бага бэшэ ороопо таряа, 15 центнер үбһэ абахабди гэжэ колхознигууд мэдүүлнэ. Эдэ үдэрнүүдтэ энээн тушаа колхозой бригада, звено бүхэндэ, мэргэжэлтэд бүхы колхознигуудай дунда хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэжэ, шэнэ нөөсэнүүдээ тодоруулна.

Мэргэжэлтэдэй кабинедтэ ороходомнай үнинэй танил, пенсионер Балсан Цыренжаповичөөрһөөнь хоёр дахин залуу гэхээр нэгэ ород хүнтэй ехэл анхаралтайгаар хөөрэлдэжэ һууба. «Саг ошожол байна, үбгэдөө суглуулжа хөөрэлдэе. Урда тээнь абаһан уялгануудаа дахин хаража үзэхэбди» гээд, үбгэжөөл бууралтажа лбаһан һарбай хурса һахалаа эмирээд абаба.

— Һаянай гансата хүйтэршэбэ. Иигээд лэ гол горходнай дэлбэржэ, уһа саһан гараханьгээшэ. Нуга сабшалан дээрэ тошо халяажа, мүльһэ тогтоохо тухайгаа мелиоратор Илья Матвеевичтээ зүбшэжэ байнабди, — гэжэ Б. Ц. Цогтоев бидэндэ ойлгуулба. — Ерэхэ жэлдэ ороoһото болон бусад ургамалай баян ургаса хуряажа абахын түлөө Бүхэсоюзна мүрысөө дэлгэрүүлхэ тухай парти, правительствын тогтоол газетэдэ толилогдожо, бүгэдэ арадай анхаралда тунхаглагдаба. Юрэдөө, бидэ үбгэдшье һаа, энэ мүрысөөндэ оролсожо, шадал соогоо хүдэлхэ, хубитаяа оруулха байхабди. Колхознай 1.500 гектар сабшалантай юм. Тэрэнэй 1.300 гектарынь уһалагдадаг. Нютагай үбгэд лэ луговодуудаар хүдэлжэ гарадаг юм, — гээд нэмэбэ.

Ороoһото ургамалай баян ургасын эхи табиха талаар ажахыда юун хэгдээб, хэгдэжэ байнаб? Хүсэд хүрэхэ үрэһэ хүрэнгэ хаагдажа, сэбэрлэгдээ, тарилгын шанарта хүргэгдөө. Намарай паар нилээд ехээр хахалагдаа. Нуга сабшалан дээрэ 100 мянган кубическа метр мүльһэн тогтоогдохо. Нэгэ хэдэн хоногһоо луговодуудай звенонууд тошо халяажа захалхань. Тэдэнэй нэгые коммунист В. Ц. Цогтоев хэдэн жэл удаагаар хүтэлбэрилнэ. Балсан Цыренжапович үндэр наһатай боложо, амаралтада гарабашье, хамтын ажалда хабаадаһаар. Тэрэ Хэрээтэ нютагтаа түрүүшын колхоз эмхидхэлсэжэ, тэндэ олон жэлдэ түрүүлэгшээр ажаллаһан, хүндэтэ колхозник гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэһэн. Тэрэнэй хүтэлбэрилдэг звеногой гэшүүд энэ жэлдэ 254 гектар сабшалан дээрэһээ гектарай 12 центнер һайхан үбһэ хуряажа абаа. Ерэхэ жэлдэ энэ сабшалангай гектар бүриһөө 15 центнерһээ бага бэшэ үбһэ хуряахаар зоригжонхой. Намартаа ханааб хаалтаяа сэбэрлээ, заһаа, 50 гектарыень уһалаа.

Ажахыда нуга сабшалан, бэлшээриин үрэжэл дээшэлүүлгын бүхы хүдэлмэри лугомелиоративна отрядта даалгагданхай. Түс отрядай механизаторнууд габшагай хоёр һарын туршада поли, сабшалан дээрэ 8.000 тонно наг шэбхэ гаргажа тарааха даабаритай. Һүүлэй байдалаар 6.000 үлүүтэй тонно наг шэбхэ зөөгдөөд байна. Колхозой 1-дэхи отделениин һаалиин фермэдэ ерэхэдэмнай, тэргэтэй гурбан «Беларусь» трактор, хоёр самосвал түлэг дундаа ажаллажа байба. Вульдозерист А. Г. Новокрещенных, шэбхэ ашадаг түхеэрэлгэдэ хүдэлдэг И. Н. Сизых хоёртой хөөрэлдэхэ забда сүлөө гарабагүй. Үнишье болонгүй трактор, машинанууд эрьеэсэһээ бусанад. Намартаа обоолжорхиһон шэбхэнь хүрөөдүй, абахадань бэлэн. Оньһон техникэ эбдэржэ һаатанагүй.

«Үдэр бүри хэды тонно наг шэбхэ гаргагданаб, хэд илангала һайнаар ажалланаб» гэһэн асуудалдамнай, колхозой мелиоратор И. М. Синицын иигэжэ харюусаба:

— Механизаторнуудта гомдол үгы даа. Булта оролдосотойгоор хүдэлнэд. М. И. Кострихин Д. Б. Санданов хоёр түрүүшын үдэрһөө хойшо таһалгаряагүй ажалланад. Үдэртөө механизаторнууд 300—370 тонно шэбхэ зөөнэ. Наг шэрхэ хаанашье бии даа. Түрүүлэн Елаанай отделениһээ эхилээ һэмди. Тэндэ 3.000 тонно зөөгдөө. Эндэ ерэһээр арбаад хоноод байнабди. Наг шэбхэ гаргаха даабаряа үлүүлэн дүүргэхэ арга боломжо дүүрэн бии. Механизаторнуудшье түсэбөө дүүргэхэ гэһэн нэгэл эрмэлзэлгэтэйгээр ажаллана,— гээд мелиоратор Илья Матвеевич тайлбарилна. «Полиин гектар бүридэ 30 тонно, сабшалангай гектар бүхэндэ 40 тонно шэбхэ зөөнэбди. Мүнөө гаргаһан наг шэбхэмнай хабар алтанай сэнтэй үтэгжүүлгэ болоод байхал. Ноябрь һарамнай яһала саһатай байгдаба. Ерэхэ жэлдэ баян ургаса абтахал байха ёһотой гэжэ һанагшабди» гээд механизаторнууд мэдүүлнэд.

Б. ЖАМБАЛОВ,
манай корр.

Бэшүүр.

Үбэлэй һарануудта ехэ һү һаахаар республика доторoo үүсхэл гаргаһан Хяагтын аймагай Алтайн совхозой һаалишадай уряае һайшаан дэмжэһэн Хэжэнгын совхозой Бахлайтын һаалиин гүүртын малшад мүнөө сүүдхэдэ үнеэн бүриһөө 8—10 килограмм һү абана. Тиихэдэ түрүү һаалишад В. Тобоева, А. Доржиева, В. Дашиева гэгшэд мүнөө ерэхэ жэлэй даабаряар ажаллана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: дүршэлтэй һаалишад В. Тобоева, А. Доржиева, В. Дашиева.

Д. САМБУЕВАЙ фото.

Коммунис ажалай ударник Георгий Семенович Суворов Улаан-Үдын Кировэй нэрэмжэтэ түмэр зүйлнүүдые бүтээдэг заводой механическа цехтэ слесареэр хүдэлдэг юм. Нүхэр Суворов СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн хүндэлэлэй социалис мүрысөөндэ оролсоод, халаанайнгаа даабари ходо 120 процент дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Г. С. Суворов ажалдаа.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

МОДОШОД ХҮДӨӨГЭЙХИДТЭ ТУҺАЛНА

1972—1973 онуудай үбэлэй үедэ малаи ашаг шэмэ бүри ехээр абадаг, бэлэдхэдэг болохын түлөө мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдэй Бүхэсоюзна социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ тухай КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй баталан абтаһан тогтоол республикымнай хүдөө ажалшадые урмашуулан баясуулба. Энэ ехэ мүрысөөндэ оролсожо, хаба шадалаа туршаха гэжэ хүдөөгэймнай ажалшад зоригжонхой. Зундаа бэлдэһэн үбһэн, зелёнко, силос гэхэ мэтын тэжээлээ гамтайгаар гаргашалха, үхэр малаа, хонидоо саг соонь зүбөөр эдеэлүүлхэ гэжэ хүдөө ажалшаднай яһала оролдожо байнхай.

Үхэр малаа, хони хурьгадаа таргалуулжа, һү, мяха, ноохо, ороoһо гүрэндэ бүри ехээр тушааха хэрэгтэнь республикымнай промышленна предприятинууд һүүлэй үедэ хүдөө ажалшадтаа ехэхэн туһа хүргэдэг болоо. Хурьгадые абаха, таряа тариха, хуряаха халуун хаһа сагта хүдэлмэришэн ангиин түлөөлэгшэд олоороо хүдөө гарана.

Манай «Забайкаллес» комбинадай модошод һүүлэй үедэ хүдөөгэйнгөө ажалшадтай нягта барисаатай болоһон. Шулуутайн, Хандагатайн, Хүртэйн леспромхозуудай коллективууд хүдөө ажалшадта ехэ туһа хүргэдэг байна.

Байгша оной таряа тарилгын, хуряалгын хаһа сагта комбинадаймнай ашаанай 75 машина, 30 трактор жолоошодтойгоо хүдөө ажахынуудта эльгээгдэһэн байна. 6 мянган кубометр модо бэлэдхэжэ, барилга хэхыень үгөөбди. Хурьга абаха, таряа тариха, хуряаха сагта комбинадаймнай 400 хүдэлмэришэн хүдөө гаража, хүдэлһэн байна.

Сэлэнгын модоной баазын коллектив, Прибайкалиин аймагай «Заветы Ильича» колхозой ажалшадта ехэхэн туһа хүргэбэ. Эдэнэр 760 центнер үбһэ хуряажа, 300 центнер һолоомо һурилөө. 200 эбэртэ бодо малай, 250 тугалай орохо байрануудые һэльбэн барижа үгөө. Тиигэхэдэ үшөө 400 тонно наг шэбхэ таряанай поли дээрэ гаргаһан байна.

Хоринин леспромхозой модошод «Георгиевский» совхозой ажалшадтай нягта барисаатай болоһон. Үбһэ таряа хуряаха хэрэгтэнь шадаха зэргээрээ туһалжа байдаг. Байгша оной зун түс леспромхозой модошод 188 тонно набшаһата тэжээл «Георгиевский» совхозой үхэр малда бэлэдхэжэ үгөө. Байрын гэрнүүдые, кошара, фермэнүүдые шэнээр барихыень 2.150 кубометр модо бэлэдхээд, холын отара фермэнүүдтэ буулгаһан.

«1972—1973 онуудай үбэлжэлгын малай ашаг шэмэ бүри ехээр абадаг, бэлэдхэдэг болохын түлөө малшадай Бүхэсоюзна социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ тухай КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй тогтоолдо харюу болгон, Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ орожо, тодорхой социалис уялгануудые бэедээ даажа абаһан Мухар-Шэбэрэй аймагай, Улаан-Үдын аймагай «Маяк» колхозой, Бодонгуудай, «Октябрьский», «Пограничный» совхозуудай малшадай үүсхэлые КПСС-эй обкомой бюро болон Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет һайшаан дэмжэбэ. Республикымнай ажалшад энэ ехэ мүрысөөндэ оролсобо ха юм. Үбэлэй сагта үхэр малаа тобиф таргаар адуулха хэрэгтэнь манай «Забайкаллес» комбинадай модошод хүдөө ажалшадтаа бүри ехэ туһа хүргэхөөр шэнэ зорилгонуудые хараалжа байна.

Н. ТЮРНЕВ.

ЗАЙН ГАЛ— ЗАЛИРШАГҮЙ ХҮСЭН

Республикымнай энергетигүүд СССР-эй 50 жэлэй ойе ажалай бэлэгтэйгээр, партиин XXIV съездын шиидхэбэриие бодото дээрэнь бэелүүлхэ тэмсэлдээ шэнэ амжалта түйлан угтажа байна. Улаан-Үдын теплосетиин, Урда ба Байгалай электросетиин коллективууд ойн хүндэлэлэй социалис мүрысөөндэ һайн үрэ дүнгүүдые түйлажа, управлени доторoo түрүү һуурида гараа.

Манай коллективууд табан жэлэй хоёрдохи жэлэй туршада электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилгые горитой ехээр дээшэлүүлһэн, техникo-экономическа талаараа һайн үрэ дүнгүүдые түйлаһан, үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлжэ шадаһан.

Жэлэй эхинһээ хойшо түсэбһөө гадуур 1,9 миллион түхэригһөө үлүүтэй продукци худалдагдаһан байна. Ажалай бүтээсэ нёдондо жэлэйхитэй сасуулхада 12,2 процентээр дээшэлээ. Управлениин коллектив үйлэдбэриие нарижуулан һайжаруулха, ажалай эмхидхэл гуримшуулха талаар горитой алхам хэбэ. Улаан-Үдын ТЭЦ-эй котельни ба турбинна цехүүд нэгэдхэгдэжэ, Улаан-Үдэдэ нэгэдхэмэл ав тоажахы байгуулагдаа. Материально-техническэ хангалга һайжаруулха, гуримшуулха хэмжээ бэелүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ.

Бага гаргашатайгаар ехэ продукци бүтээн гаргаха, үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ гэһэн партиин XXIV съездын зорилго бэелүүлхэ гэжэ оролдогдоно Электростанцинуудта хэрэглэгдэдэг түлишэ алмаха гээшэ манай үйлэдбэридэ ехэ удха шанартай юм. Энэ жэлэй туршада 1350 тонно түлишэ алмагдаа. Тиигэжэ манай коллектив социалис уялгаар хараалагдаһанһаа 150 тонноор ехэ алмалта хэһэн байна.

Улаан-Үдын ТЭЦ-эй коллектив бии байгаа түхеэрэлгэеэ бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэхэ зорилго урдаа табяад, тэрэнээ амжалтатайгаар бэелүүлнэ. Түхеэрэлгэнүүдые шэнэдхэн байгуулха талаар һүүлэй үедэ ехэ ажал хэгдээ. Эдэ бүгэдын ашаар 2 дахин бага түлишэ галдагдана. Улаан-Үдын тепловой сетиин коллектив шэмэрүүн хүйтэн үбэлэй үедэ һаадгүйгөөр ажаллаха, тиихэдээ алмалта, арьбалалтын түлөө тэмсэхэ гэжэ шиидээд, хараалһан зорилгоо урагшатайгаар дүүргэжэ байна.

Энэ коллектив хэрэгтэй заһабари саг соонь хэдэг. Халуун уһа, уурал дамжуулха сорго, хоолойнуудай техническэ харууһа һайнаар эмхидхэдэг болоо. Тиигэжэ һүүлэй жэлнүүдтэ һаадгүйгөөр ажаллажа байна. Мүнөө Улаан-Үдын гэр байрануудай 60 процентнь халуун уһа абана, ууралаар дулаасуулагдана. Социалис мүрысөөндэ һайн үрэ дүн түйлаһанайнгаа түлөө энэ коллектив партиин обкомой, республикын Верховно Соведэй Президиумэй, Министрнүүдэй Соведэй ойн Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа.

Управлениин урлан нарижуулагшад партиин XXIV съездын шиидхэбэри бэелүүлхэ хэрэгтэ горитой туһа нэмэри оруулалсана. Байгша оной эхинһээ урлан нарижуулагшад 165 мянган түхэригэй экономическа ашаг үрэ үгэхэ 150 гаран дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлээ. Нэгэ дурадхалай дунда зэргын ашаг үрэнь 1100 түхэриг болохо юм.

Юһэдэхи табан жэлэй дабагдахаяа байгаа 3 жэл соо юун хэгдэхэб, энергетикэ ямараар хүгжэхэб?

Энэ табан жэлэй туршадэ бэелүүлэгдэхэ ёһотой гол зорилгонууд дээрэ тоггобол, иимэ юм. Улаан-Үдын ТЭЦ-тэ паровой котел хабсарган табигдажа, ашаглалгада тушаагдаха. Тиихэдэнь городой коммунально-ажахын предприяти, гэр байрануудые халуун уһаар, ууралаар хангалга бүри һайжаруулагдаха байна. Галуута-Нуурай ГРЭС-эй томо блогууд 1974—1975 онуудта ашаглалгада тушаагдахаар хараалагдана. Барилга-хабсаралгын иимэ ехэ ажал дүүргэхын тула ойрын хоёр жэлэй хугасаада 40 миллион түхэригэй капитальна һомоололго хэрэглэгдэхэ юм.

Электрын элшэ хүсэнэй ехээр үйлэдбэрилэгдэхэ болоходо, тэрэнэй гаргаша, хэрэглээ мүн лэ ургаха байна. Түмэр замай транспортын хүсэд электрижүүлэгдэхэдэ, Сэлэнгын ЦКК-гай, хүүргэнүүдэй хабсаргагдамал металл зүйлнүүдэй заводой болон бусад зарим барилганuудай ашаглалгада тушаагдахада, мүнөө үеынхиһөө хоёр дахин үлүү ехэ электрын элшэ хэрэглэгдэхэ юм. Тиимэһээ Галуута-Нуурай ГРЭС-эй барилга ехэ удха шанартай. ГРЭС-ые хэрэгтэй түлишөөр хангахын тула жэлдээ 3,0 миллион тонно шулуу нүүрһэ малтан абаха Холбоолжоной уурхай баригдажа байна.

Тиихэтэй хамта республика доторнай сетевой ехэ барилга хэгдэжэ байнхай. Электрын элшэ хүсэ дамжуулха лининүүд Улаан-Үдые, Закаменские, Бабушкин городые Галуута-Нуурай ГРЭС-тэй холбохо юм.

Электрын элшэ хүсэ дамжуулхаар мүнөө баригдажа байгаа Татаурово — Усть-Баргажан, Култук — Хэрэн — Моондо гэһэн лининүүдэй ашаглалгада тушаагдахада, Баргажанай, Хурамхаанай, Ахын аймагууд 1974 ондо энергосистемэтэй холбогдожо, электрын элшэ хүсөөр таһалгаряагүй һайнаар хангагдадаг болохо. Мүнөө эдэ аймагуудта дизельнэ электростанцинууд хүдэлнэ.

Табан жэлэй дүүрэтэр 4000 километр утатай электрын утаһан татагдаха. Тэрэнэй гурбанай хоёр хубинь хүдөө ажахыда электрын элшэ хүсэ дамжуулха юм. Хүдөө тосхонуудые электрижүүлхэ хүдэлмэри үргэн далайсатайгаар ябуулагдана гэжэ тэмдэглэхээр. Хүдөө нютагуудта хүгжэнги электрын сеть байгуулһанай ашаар колхоз, совхозуудай 98 процентнь гүрэнэй энергосистемэһээ хангагдадаг болоо. Харин Зүүн Сибирь дотор энээнэй хуби 69 процент, РСФСР дотор 94 процент болодог гээшэ.

Хүдөөдэ электрын элшэ хүсэ дамжуулдаг лининүүдэй утань мүнөө дээрээ 18 мянган километртэ хүрэнэ. Республикын колхоз, совхозуудта 18 мянган электродвигатель хүдэлгэдэнэ.

Республикымнай хүдөө ажахы оньһожоруулагдамал, электрижүүлэгдэһэн һалбари болонхой. Ажал хүнгэдхэхэ, оньһожоруулха арга олгодог электрын элшэ хүсые ашатуһатайгаар хэрэглэхэ, үйлэдбэридөө үргэнөөр нэбтэрүүлхэ, зорилго хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй урда табигдана. Бидэнэр, энергетигүүд, энэ зорилгоёо бэелүүлхэ хэрэгтэнь туһалха байнабди. Хүдөө ажахыда туһаламжа хүргэхэ холын хараата түсэб зохёогдонхой.

Ойрын жэлнүүдтэ бэелүүлхэ зорилгоёо хараалхадаа, хүдөө ажахыда электрын элшэ хүсэ хэрэглэгшэдэй эрилтэ хараада абтаһан, тэдэниие таһалгаряагүй һайнаар хангаха тухай бодомжолһон байнабди. Таһалгаряагүй, найдамтай һайн хангалга эмхидхээ һаамнай, хүдөө ажахыда электрын элшэ хүсэ үргэнөөр хэрэглэжэ болохо ха юм.

Манай коллективэй экономическа болон социальна хүгжэлтын холын хараата түсэбэй ёһоор табан жэлэй туршада энергосистемэ горитой ехээр хүгжэхөөр хараалагдана. Энэ хүгжэлтын ашаар хүдэлмэрилэгшэдэй мэргэжэл шадабари, юрэнхы эрдэм дээшэлхэ байна. Мүн тэдэнэй бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллаха, сүлөө сагаа ашатуһатайгаар үнгэргэхэ эрхэ байдал хангагдаха юм.

Энергетикэ хүгжэлтын шэнэ замда оронхой.

В. НЕВСКИЙ,
районно «Бурятэнерго» управлениин главна инженерэй орлогшо.

ШЭНЭ ЦЕХ БАРИГДАХАНЬ

Республикын «Свинопром» трестын Улаан-Үдын совхоздо эдеэ хоолой үлэгдэлнүүдые болбосоруулха тусхай цех бариха тухай тогтоол КПСС-эй Буряадай обком, республикын Министрнүүдэй Совет һаяхан баталан абаба.

Ерэхэ жэлэй май һарада ашаглалгада үгтэхэ түс цехэй барилга Буряадай барилгашадай управлениин барилгашадта даалгагдаһан байна. Мүн «Сельхозтехника» нэгэдэлэй, «Свинопром», «Бурятсельхозмонтаж» трестнүүд, оньһожоруулагдаһан 56-дахи колоннын хүтэлбэрилэгшэд түс барилгын дүүрэтэр хэрэгтэй бүхы зүйлнүүдээр хангажа байхаар уялгалагдаа.

Жэлэй дүн гаргахын урда

ЭРШЭ ХҮСЭТЭЙГӨӨР ХҮДЭЛХЭЛ

Тээсгэн һаяшаг Бургалтай нютагаар ябахадаа, тэндэхи «Мир» колхоздо олон жэлдэ хамта ажаллаһан нүхэдөөрөө уулзажа хөөрэлдэн, тэдэнэйнгээ хэжэ байһан ажал хүдэлмэриие хаража, түйлажа байһан амжалтануудынь мэдэжэ, аргагүй ехээр баярлааб, сэдьхэл зүрхэеэ ханааб.

— Һүүлэй жэлнүүдтэ манай эндэхи сагай уларил, байгаали манаа бага хашад гээд лэ байна. Халтад гэбэл, ган гасуур, үер болохоео һанана. Үбэлынь ехэ хүйтэн болоно. Тиигэбэшье һаань, манай колхозой гэшүүд эршэтэй шангаар ажаллажа, абаһан социалис уялга, зорилгонуудаа муу бэшээр дүүргэжэ байна,— гэжэ колхозой түрүүлэгшэ, СССР-эй Верховно Соведэй депутат Дондок Юможапович Цыбикжапов хөөрэнэ.

Үнэхөөрөөшье, һүүлэй хэдэн жэлдэ эндэ горитойхон бэрхэшээлнүүд тохёолдоо. Нёдондо зундаа аадар бороон айхабтар ехэ орожо, гол горход эрьеһээ халяад, хэдэн зуун гектар сабшалан болон таряалан уһанда абтаа. Мүнөө зун хэлэшэгүй ехэ ган болоод, намарынь мүндэр орожо, хэдэн мянган гектар сабшалан, эгээл һайнаар ургаһан таряае хара газар болоторнь сохёо юм.

Гэбэшье эдэ бэрхэшээлнүүд колхозой гэшүүдэй урма зоригые хухалаагүй. Тэдэнэр партиина организацинигаа хүтэлбэреэр хамтынгаа ажахые бүри баян шадалтай болгожо, хүдөө ажахын эдеэ хоолой зүйл улам ехээр абаха, гүрэндэ элбэгээр худалдаха түсэб, даабаринуудаа амжалтатайгаар дүүргэжэ байна.

Мүнөө Зэдын аймагай Бургалтайн «Мир» колхозой ажалшад, малшад ССР Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо зорюулан, абаһан уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэжэ, бүхы ажалша арад түмэнэй һайндэрые баяр баясхалантайгаар угтахаар бэеэ зэһэнэ. Хэды хүндэ жэлэй болоошье һаань, колхоз бүхы таряалангай гектар бүриһөө дунда зэргээр 12 центнер ороoһо хуряажа абаа. Ниитынгээ адууһа малда гуша гара мянган центнер үбһэ, нилээд ехэ зелёнко, горох, обёосой холисо тэжээл бэлэдхэжэ абаһан байна.

Энэ жэлдэ ажахы гүрэндөө 5900 центнер мяха, тэрэ тоодо 700 центнерыень түсэбһөө гадуур, 8500 центнер һү, мүн лэ 800 центнерыень түсэбһөө гадуур, 1038 центнер ноохо худалдаха гэһэн дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абаһан байгаа. Эдэ уялгануудынь бүхы талаараа һуралгүй ехээр үлүүлэн дүүргэгдэһэн байха юм. Гүрэндэ 5916 центнер мяхан худалдагдаа, һү худалдаха түсэб болзорһоо урид ноябриин 1-дэ дүүргэгдөө. Нооһо худалдаха жэлэй түсэб 113 процент гэхэ гү, али гүрэндэ 1172 центнер һайн шанартай нооһон тушаагдаа.

Тиихэдэ ниитын малай тоо толгойе олошоруулха түсэб, уялгашье баһал амжалтатайгаар дүүргэгдэнхэй. Жэшээлхэдэ, колхоз энэ жэлэй эсэстэ бүхыдөө 26.800 хонидтой байха аад, мүнөө 29.923 хонидые үбэлжүүлжэ байна. Моридые үсхэхэ түсэб—110 толгойгоор, шубуудые — хоёр дахин үлүү дүүргэгдэнхэй.

Иимэ амжалтануудые түйлахын тула колхозой партиина организаци, правлени бүхы гэшүүдэйнгээ дунда эмхидхэлэй, ойлгууламжын ехэхэн хүдэлмэри ябуулһан юм. Ажалшад, малшад, механизаторнуудай дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрээ, харюусалгатай газарнуудта эдэбхитэй коммунистнар табигдаа.

Энэ жэлэй социалис мүрысөөндэ колхозой хонишод илангаяа һайн үрэ дүн түйлажа гараба. Түсэбэй ёһоор колхозой хонишод хамта 10.540 хурьга түлжүүлхэ аад, үнэндөө 11107 хурьгад түлжүүлэгдээ гэхэ гү, али зуун эхэ хонин бүриһөө дунда зэргээр 89 хурьган томо болгогдоһон байна. Иимэ олон хурьган хэзээдэшье эндэ абтаагүй юм. Жэлэй туршада хонин бүриһөө абтаһан нооһон 445 граммаар ехэ болоо.

Нёдондо эндэхи оройдоол хоёр хонишод зуун эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга абаа һэн. Харин байгша ондо эндэхи табан ахалагша хонишодынь, жэшээлбэл, Гомбо Пансалов, Софья Банзаракцаева, Георгий Улзытуев, Даша Бадмаев, Батажаб Батуев гэгшэд иимэ амжалтануудые түйлаа. Тиихэдэ хонишод Базар-Сада Тондопов, Содном Бадмаев, Захар Тумуров болон бусад зуун эхэ хонин бүриһөө 90 гаран хурьгадые абажа түлжүүлээ. Олонхи түрүү хонишод хонин бүриһөө 3—4 килограмм нооһо хайшалаа. Энэ жэлдэ ажахы гүрэндэ гурба мянга гаран центнер һайн шанартай хониной мяха худалдаа.

Мяха ехээр абаха, гүрэндэ элбэгээр худалдаха талаар эндэ ехэхэн юумэн хэгдэнэ. Нёдондо жэл колхоздо галуунай фермэ түрүүшынхеэ байгуулагдаа һэн. КПСС-эй гэшүүн, Ажалай Улаан тугай хоёр ордентой Пантелей Афанасьевич Гончаровой хүтэлбэрилдэг энэ фермэ түрүүшын жэлһээ һайн үрэ дүн түйлажа байна. Хэрбээ үнгэрөөшэ жэлдэ колхоз оройдоол 300 центнер шубуунай мяха гүрэндөө худалдаһан һаа, байгша ондо 16.200 галуу шахажа, хамта 594 центнер эрхим шанартай мяха Эхэ орондоо үгөө.

Үхэрэй тарган мяха гүрэндөө ехээр худалдахын тула мал шахалгын гүүртэнүүдтэ хүдэлдэг коммунистнар Инокентий Хошорих, Дамнин Банзаракцаев, Пренлей Очиров гэгшэд ехэ оролдолго гаргаа. Тэрэнэй ашаар гүрэндэ тарган, ехэшье мяхан худалдагдана. Тусхайлбал, гүрэндэ худалдагдаһан үхэр бүхэниинь дунда зэргээр 357 килограмм татаа.

Сагаан эдеэ ехээр абахын түлөө һаалиин фермэнүүдэй хоорондо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ партиин гэшүүн Дагба Цыренжапович Бадмаевай хүтэлбэрилдэг 4-дэхи фермэ эрхимлэжэ ябана. Түс фермэ мүнөө жэлдэ 2120 центнер һү һааха аад, ноябриин 1-дэ 2156 центнер һү һаажа, жэлэйнгээ түсэбые 101,7 процент дүүргээд байгаа. Мүнөө фермын һаалишад түсэбһөө гадуур һү һаажа, гүрэндөө тушаажа байна.

КПСС-эй гэшүүндэ кандидат, бэрхэ һаалишан Намжилма Гармаева жэлэй эхинһээ хойшо 45 мянган килограмм һү һаажа, жэлэйнгээ түсэбые хоёр дахин үлүүлэн дүүргээ. Нүхэр Гармаева үнеэн бүриһөө 2500 килограмм һаагаад байна. Хоёрдохи һуурида Валентина Колодина гаранхай. Тиихэдэ һаалишад Хорло Цыденова, Гындынцо Гармаева, Цырен-Дари Цыденова, Дулма Айсуева, Марта Гармаева, Валентина Фахардинова гэгшэд һү һааха жэлэйнгээ даабари холо үлүүлэн дүүргэнхэй.

Энэ жэлдэ коммунист Дамнин-Сурун Дымбрылович Бубеевэй хүтэлбэрилдэг 2-дохи отделениинхид илангаяа һайн амжалта түйлаа. Гүрэндэ мяха, һү, нооһо худалдаха түсэбөө эндэхид үни хада дүүргээ юм. Гүрэндэ худалдаһан үхэр бүхэнэйнь шэгнүүр 467 килограмм, нэгэ хониноойнь шэгнүүр — 33,1 килограмм болоо. Хонин бүриһөө 3 килограмм нооһон хайшалагдаа. 1972 ондо отделени гүрэндэ 413 центнер нооһо худалдаха түсэбтэй байгаад, тэрэнээ 511 центнертэ хүргөө.

Хүдөө ажахын продуктнуудые абаха, гүрэндэ худалдаха түсэб зорилгонуудаа амжалтатайгаар дүүргэжэ байһанайнь ашаар, хамтын ажахы бэхижэнэ, мүнгэн зөөринь арьбажана, ажалшадайнь һуудал байдал бүри һайн болоно. Мүнөө жэлдэ ажахы 1 миллион 773 мянган түхэриг олзо доход оруулхаар хараалһан юм. Энэ хараа түсэбынь амжалтатайгаар дүүрэхэеэ байна. Тиихэдэ колхоз жэл бүри ехэ барилга хэдэг.

Колхозой түб Бургалтай тосхондо ойрын жэлнүүдтэ соёлой шэнэ байшан, дунда һургуули, һурагшадай байха хоёр дабхар интернат, хүүгэдэй саад-яслиин хоёр дабхар байшан, колхозой правлени гэхэ мэтэ баригданхай. Мүнөө колхознигууд соёлойнгоо байшанда үргэн экрантай кино, гэртээ телевизор харана, олонхи айл өөрын автомашинатай, мотоциклтай, холодильнигтай болонхой. Колхозой гэшүүн бүхэн баян дэлгэр байдалтай, зол жаргалтай ажаһууна.

Колхозой гэшүүд түйлаһан амжалтаараа һанаагаа амарнагүй. Фермэ, стара, гүүртэ, бригадирнуудаар суглаа, хөөрэлдөөнүүд боложо, колхознигууд малай үбэлжэлгын үедэ мяха, һү ехээр абахын, газар таряалангай ургаса дээшэлүүлхын түлөө бүхы орон дотор социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ тухай КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй, Соведэй, ВЦСПС-эй, ВЛКСМ-эй ЦК-гай тогтоолнуудтай танилсажа, үндэр уялгануудые абанхай. Энэ уялгануудаа хэрэг дээрэнь бэелүүлжэ, шэнэ амжалтануудые түйлахань дамжаггүй.

Ц. СУБАНОВ,
манай штатнабэшэ корр.

СОВЕТ АРАДАЙ БҮЛЭ СОО

СССР-50

ЭНЭ ХУУДАҺАН ХОЙТО-БАЙГАЛАЙ, БАУНТЫН АЙМАГУУДТА ЗОРЮУЛАГДАНА

ХУБШЭ ТАЙГААР МАНДАҺАН НАРАН

ХОЛЫН ХОЙТО зүгэй заха хизаар байһан нютагуудай улад зондо Совет засаг ямар ехэ зол жаргал, энхэ амгалан, баян дэлгэр байдал асарааб даа. Юугээршье сасуулаша, сэгнэшэгүй. Октябриин Агуу ехэ революциин урда тээ манай Баунтын ой тайга соогуур ажаһуудаг бага яһатан эвенк улад ямар һуудал байдалтай байгааб? Тон гээгдэнги, харанхы мунхаг, доройтонги ажаһуудалтай эдэ улад уг унгяараа таһарха сагтаа тулажа ерэһэн байгаа.

Тиихэдэ энэ аймагай үргэн дэлюун газар дайдын, ой тайгын барагдашагүй ехэ баялигынь хиидэ хосоржо, угышье һаа, хайра гамгүйгөөр ашаглагдажа байһаниинь мэдээжэ. Хатуу шэрүүн байгаалиин уларилтай энэ нютагай баялигые ашаглаханьшье угаа бэрхэтэй һааб даа. Нүүдэл байдалтай ганса нэгээрээ ажаһуудаг ангууша эвенкнүүд, мал ажал эрхилдэг буряадууд ажахыгаа хүгжөөхэ арга шадалтай байгаа аал? Огто үгы бэд даа.

Имагтал Октябриин революциин, Совет засагай ашаар туһаар, Коммунис партиин, Совет правительствын үдэр бүриин анхарал оролдолгоор, агуу ехэ ород арадай ехэ туһаламжаар манай аймагай ажабайдалда айхабтар ехэ хубилалта болоо гээшэ. Иимэ туһаламжагүй һаа, энэ холын, түбэй ехэ магистральнуудтай ямаршье харгыгаар холбогдохо аргагүй байһан нютагууд яагаад урагшаа дабшалтайб.

Аймагаймнай ажахын гол һалбари хадаа алтанай промышленность болоно. Алта малтажа эндэ эхилһээр 120 гаран жэл болоо гэлсэдэг. Тиигэбэшье Совет засагай үедэ, илангаяа һүүлэй 10—12 жэлэй туршада алта малталга хүгжөөхэ хүдэлмэри ехээр хэгдэдэг болобо. Мүнөө энэ хүндэ хүшэр хүдэлмэри индустриальна үндэһэ һуури дээр табигданхай. Манай эндэ энергетикын хүгжэһэнэй ашаар алта малтаха, угааха хүдэлмэри комплекснээр оньһожоруулха аргатай болоогдоо. Үнгэрһэн наймадахи табан жэлэй туршада алта абалга нилээд ехэ болоһон зэргэтэй.

Аймагай газар дайдын байгаалиин ехэ баялигые бэдэрэн олохо, хэбтэшынь хэмжээе элирхэйлхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ. Геологуудай ажалай үрэ дүншье һайн. Тиигэжэ саашадаа бүри ойрын сагта манай аймагта горнорудна промышленность хүгжөөхэ арга боломжо ехэ байна.

Хүдөө ажахы дээрэшье хубилалта ехэ. Ленинскэ кооперативна түсэбэй бодото бэелэл хадаа хамтын ажал байгуулга болоно. Нүүдэл байдалтай айл аймагуудые хамтын ажалда шэлжүүлэн оруулха гээшэ ехэл бэрхэтэй хэрэг һэн. Хэдэн тиимэ байбашье һаань, ажахын, соёл культурын байгуулалтын талаар али олон хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлһэнэй ашаар хубшын хооһон зубхай байһан талануудта колхозой тосхонууд шэнээр бодоо. Хамтын ажал байгуулга эвенк арадай ажабайдалда ямар ехэ удхатай шанартай байһаниинь эли байха.

Аймагаймнай колхозууд нилээд бэхижэжэ байна. Ниитын адууһа малай тоо толгой үдэнэ, ашаг шэмэнь арьбажана. Гансахан наймадахи табан жэлэй хугасаада үхэрэй тоо 27,7 процентээр, адуунай—32,2 процентээр, оронуудай—20 процентээр олон болоһон жэшээтэй. Эдэ жэлнүүдтэ мяха абалга 32 процентээр, һү—8 процентээр дээшэлээ. Юһэдэхи табан жэлэй хоёр жэлэйнь туршада колхозуудаймнай гэшүүд баһал эршэтэйгээр хүдэлжэ, урдаа табигдаһан зорилгонуудаа амжалтатайгаар бэелүүлжэ байна.

Һүүлэй жэлнүүдтэ «Сельхозтехникын» аймагай отделени колхозуудай шэнэ газар элдүүрилхэ хүдэлмэридэнь ехэ туһа хүргэһэн байна. Сабшалан һайжаруулагдана, олон жэлдэ ургадаг ногоон таригдана. Тиигэжэ ниитын малда хэрэгтэй болохо үбһэ абалгые 2,5 дахин дээшэлүүлхэ аргатай болообди.

Манай аймагта урдань үгы байһан ангууд асарагдажа, үсхэбэрилэгдэдэг болоо. Жэшээнь, булган, ондатра, хүхэ, хара арһата үнэгэн ехэ олон болоо. Клеткэ соо барижа, ан үсхэбэрилгэ үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэнэ. Энэ һалбариһаа абтаһан продукциин хэмжээн дүрбэ дахин ургаад байна.

Загаһанай, модоной шэнэ промышленность бии болгохо зорилгоор хэмжээнүүд хараалагдажа байна. Ой модоор, загаһаар баян аймагта эдэ һалбаринуудые хүгжөөбэл, аймагаймнай экономико улам һайжарха байһаниинь элитэ ааб даа. Үйлэдбэриин, ажаһуудалай, соёл-культурын барилганууд олоор бодоно. Хэлхээ холбоо, транспорт хүгжөөхэ талаар ехэ юумэн бүтээгдэһэн байна. Мүнөө радиогүй, электрын галгүй тосхон, һууринуудые манда олохонь бэрхэтэй. 1973 ондо Романовка Багдарин хоёрые холбохо автомобильна харгы, Ехэ-Амалат гол дээгүүр хүүргэ баригдажа дууһаха юм. Энэ харгын барилга манай аймагай экономическа хүгжэлтэдэ ехэл удха шанартай гээшэ.

Һургуули, интернат, клуб, библиотекэ, кино-түхеэрэлгэ, больница, фельдшерскэ пункт барилгада ехэ анхарал табигдана, бодото ехэ хүдэлмэри хэгдэнэшье. Соёл культура хүгжөөлгэ манай аймагта социальна ехэ удха шанартай хэмжээн байгаа. Гээгдэнги байдалтай эвенк уладай эрдэмтэй, болсоборонги, хүмүүжэнги, өөрын үзэг бэшэгтэй болоһон ушар имагтал соёл культурын аймаг соо ехээр хүгжэһэнһөө уг унгитай бшуу.

Аймагаймнай ажалшад СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойе һайндэрлэхэ тухай партиин уряалые ехэл баясхалантайгаар, эршэ түгэс эрмэлзэлтэйгээр угтаа һэн. Энэ ехэ түүхэтэ һайндэрые ажалай эрхим амжалтануудтайгаар угтаха гээшэ манай нангин уялга гэжэ мэдүүлһэн юм. Тиимэл урма зоригтойгоор шэнэ социалис уялгануудые абаһан, зорилгоёо тодорхойлһон байгаа.

ССР Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан аймагай ажалша коллективүүд үйлэдбэриин һайн үрэ дүнгүүдые туйлаа гэжэ элидхэхэ уялгатайбди. Жэшээнь, Багдаринай геологическа экспедици байгша оной гурбадахи кварталай дүнгөөр бүхэсоюзна мүрысөөндэ илажа, СССР-эй Геологиин министерствын ба профсоюзай ЦК-гай дамжуулгын Улаан тугта, нэгэдэхи мүнгэн шанда хүртэһэн байха юм.

Энэ экспедициин коллектив үшөө нэгэ ехэ магтаалда хүртэбэ. Совет Социалис Республикануудай Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй хүндэлэлэй бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ эгээн эрхим үрэ дүнгүүдые туйлаһанайнгаа түлөө тус коллектив КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй Ойн баярай Хүндэлэлэй тэмдэгээр шагнагдаа. Экспедициин коллектив жэлэйнгээ социалис уялгые һайнаар дүүргэжэ байна.

Ципиканай прийскын Маловска участогай коллективэй болон олонхи артельнүүдэй алта малтагшад жэлэйнгээ түсэб амжалтатайгаар дүүргэбэ. Мүн тэрэшэлэн «Сельхозтехникын» аймагай отделениин, тоһоной заводой, 634-дэхи ДЭУ-гай, Ципиканай геолого-бэдэрэлгын экспедициин, Забайкальска комплексно экспедициин, продснабай, Муйска модо бэлэдхэлэй пунктын болон бусад коллективүүд социалис уялгануудаа амжалтатайгаар бэелүүлжэ шадаа.

СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойе манай ангуушад, ан үсхэбэрилэгшэд ажалай һайн үрэ дүнгүүдтэйгээр угтаба. Окуневско үнэгэнэй фермын ан үсхэбэрилэгшэд ангай гүлгэнүүдые абаха түсэбөө 475 толгойгоор үлүүлээ. Ангай арһа олзоборилхо, гүрэндэ тушааха жэлэйнгээ түсэб аймагаймнай ангуушад холо үлүүлэн дүүргэхэнь.

Үнгэржэ байһан жэлэй сагай уларил манда ехэл бирагүй байгаа һэн. Тиигэбэшье малшаднай энэ бэрхэшээлтэ байдалые зоригтойгоор дабажа гараа. Гүрэндэ һү худалдаха жэлэй түсэб болзорһоонь урид дүүргээ. Һү бэлэдхэл нёдондонойхиһоо 17,7 процент ургалтатай, мяха абаха, гүрэндэ тушааха жэлэй түсэб мүн лэ дүүргэгдөө. Тиихэдэ мал үсхэбэрилхэ, малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ даабари амжалтатайгаар бэелүүлэгдөө гэжэ мэдүүлхэ ушартайбди. Аймаг соогоо эрхимлэһэн «Заветы Ленина» колхоз КПСС-эй райкомой, аймсоведэй гүйсэдкомой дамжуулгын Улаан туг түхэреэн жэл соо алдангүй барижа байна.

Ойн баярай социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсожо, ажалай һайн амжалта туйлаһан, үрэ дүнгөөрөө эрхимлэһэн Багдаринай геологическа экспедициин, «Заветы Ленина» колхозой, үрэмдэлгын цехэй, Окуневско үнэгэнэй фермын коллективүүд КПСС-эй Буряадай обкомой, республикын Верховно Соведэй Президиумэй, Министрнүүдэй Соведэй ба облпрофсоведэй ойн баярай Хүндэлэлэй грамотаар, тиихэдэ 46 коллективүүд КПСС-эй райкомой ба аймсоведэй гүйсэдкомой ойн баярай Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаад байна. Үйлэдбэриин олон түрүүшүүл, аймагай ниитын ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаадагшад партиин райкомой болон аймгүйсэдкомой Хүндэлэлэй грамотада мүн лэ хүртэхэ, солоёо дуудуулха хабатай байгаа.

СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ абаһан социалис уялгануудаа аймагай ажалшадай хэр зэргээр бэелүүлһые дээрэ дурдагдаһан баримтанууд тодорхойлжо үгэнэ. КПСС-эй XXIV съездын хараалһан ехэ зорилгонуудые, юһэдэхи табан жэлэй даабаринуудые болзорһоонь уридшалан дүүргэхэ ехэ тэмсэлдэ оруулжа байһан өөһэдынгөө хубитые саашадаа улам арьбадхаха гүйсэд шадабаритай, хүсэл зоригтой байһанаа ара холын Баунтын аймагай ажалшад элирхэйлнэ.

Г. ВОРОНИН,
КПСС-эй Баунтын райкомой нэгэдэхи секретарь.

Оронууд холын бэлшээ ридэ.

В. ЧУНАВЛЕВАЙ фото.

ОРДЕНТО ОРОШОН

АНХА ТҮРҮҮН энэ хүнтэй уулзаһан ушарни мүнөөшье болотор һанагдажа, энеэдэтэй шэнгеэр ухаандамни үзэгдэдэг юм. Юуб гэхэдэ, Баунтын аймагай «Заветы Ленина» колхозой түрүүлэгшэ Михаил Андреевич Туракинһаа иигэжэ һуражархибаб:

— Байза, Михаил Андреевич, энэ орденто орошон Жамса Иванович буряад хүн гү? Энэл нютагта түрэһэн, уг ёһоороо эвенк хүн гэжэ һанаһамни, харин тэрэмни буряадаар яб-таб байса харюусанал даа.

Михаил Андреевич өөрөө эвенк угтанай хүн, нэгэ бага энеэбхилэн татаад, иигэжэ харюусаба: «Бидэшье эндээ буряад, эвенк гэхэ мэтые баалай илгаруулхаяа болишонхойбди даа. Үни холын сагһаа хойшо эбтэй эетэйгээр хаяа хадхан ажаһуудаг, сугтаа хүдэлжэ ябадаг һэн тула айл аймаг, аха дүүнэр шэнги болонхой ха юмбибди. Харин Молоков тухай хэлэхэ болоо һаа, энэ хүмнай нютагай үндэһэ яһатан болохо эвенк гээшэл даа. Теэд юундэ—буряад нэрэтэй байгаа юм гэхэдэ, хэр угһаа элинсэг хулинсагынь буряад нэрэдэ дуратай, иимэ табисуултай байжа болоо бэзэ даа...

Энэ мэтээр хөөрэлдэһөөр һуутарнай, колхозой контородо набтаршаг аад, шамбай янзын бэетэй, хүрин шарайтай хүн орожо, амар мэндээ андалдаһан дары түрүүлэгшэдэ хандажа: «Ветеринарые хүлеэжэ ядаад, түрүүшын самолёдоор хүрэжэ ерэбэлдээ. Мүнөөхи вакцинаци гээшые хэһэнэй һүүлээр нэгэшье хүн манай тиишэ ябаагүй байһаар. Зарим бригаданuудта томо, нарайшье мал гарзална хэбартэй. Шадаха зэргээрээ аргална, эмшэлнэбди. Юрэдөө, туһалжа үзэгтыл даа», — гэбэ.

Тиигэжэ эгээл түрүүшынхиеэ Ленинэй орденто орошон Жамса Иванович Молоковтой золгожо, тэдэнэй ажабайдал, ажал хэрэг тухайнь, мүн оро үсхэбэрилхэ гээшэ ямар зэргын хүдэлмэри гээшэб гэжэ мэдэхэ, ойлгохо болөгдоо һэн. Энэ хүнэй һонирхолтой хөөрөөе хожомынь үшөө хэдэн дахин дуулаа һэм.

Жамса Иванович имагтал сугтаа хүдэлжэ ябаһан нүхэд тухайгаа тоб байса хөөрэдэг, харин өөр тухайгаа юумэ дурдаха, хэлэхэ ехэ дурагүй хүн байшоо һэн.

Яаба-хээбэшье һаа нүхэдтэйнь ушаржа хөөрэлдэхэ, зундаа нүүжэ ерэһэн отогтонь (Марехта хүбшын хормойдо) ошоходоо, орошонтой үшөө дахин хөөрэлдэхэ арга олдоо һэн.

Жамса Ивановичай эхэ, эсэгэнь хэр угһаа ой тайгаар нүүжэ, агнуури хэжэл ажамидаржа ябадаг һэн ааб даа. Бишыхан Жамсашье иигэжэ бүри балшар наһанһаа буу үргэжэ, хада уулые махан, ангай мүр даха дахаһаар лэ аба, эжынгээ эрхим туһалагша болоо һэн. Удаань эхэ, эсэгэ хоёройнгоо колхозой орошод боложо, зэрлиг ангуудые мал болгон харууһалжа ябаһыень Жамса яагаад мартахаб. Арай шамай гэжэ тэнжэжэ, дүрбэн хүл дээрээ бодожо ядан байһан бишыхан инзагануудые үхибүүн ябахадаа али зэргэ хөөрхэшөөгшэ, эльбэн таалан энхэрэгшэ бэлэй.

Илангаяа зунай элдин сагта хии һалхин мэтэ хиидэжэ ябаһан һүрэгэй хойноһоо хурдан түргөөр табилуулжа ябадагаа һанахада мүнөө ямаршье һонёор толгойдонь үзэгдэнэб? Бүхы һүрэгөө отогтоо суглуулжа асараад, асари томо модоной һалаануудтал адли эбэрнүүдтэнь бугуули шэдэжэ бариад, номгоруулха, унажа һургаха гээшэ ганса арга дүршэлһөө гадна, эрэ хүнэй эрэлхэг зориг хэрэгтэй бшуу.

...Он жэлнүүдэй үнгэрхэ тудам ажалай дүршэл улам шудалжа, ёһотойл орошон болохо сагынь ерээ һэн. Тиигэжэ 1957 ондо үндэр наһатай болоһон эсэгынгээ хүтэлбэрилжэ ябаһан орошодой бригадые бэе дээрээ даажа абаба. Иимэ орёо уялга залуу хүндэ даалгажа үгэхэдөө, колхозой правлени алдуу хээгүй.

Тэрэ жэлдэ «Заветы Ленина» колхоз оройдоол 1000 гаран толгой оротой бэлэй. Харин тэдэнэй гурбанайнь нэгэ хубиие Молоковой бригадада харууһалагдажа байгаа.

Тэрэ гэһэнһээ хойшо арбан зургаадахи жэлынь ябажа байна. Теэд энэ хугасаада али зэргын ехэ хубилалта болоо гээшэб. Хэрбээ табяад онуудта колхозынь зуун эхэ оро бүриһөө оройдоол 40 шахуу түл абадаг һаа, энэ барагдажа байгаа жэлдэ Жамса Ивановичай бригада 100 эхэ бүриһөө 90 гаран толгой инзага түлжүүлээд байна. Энэмнай холын хойто зүгэй нютагай шэмэрүүн байгаалиин эрхэ байдалаар бодоходо, ехэл һайн амжалта гээшэ.

Орошон Жамса Иванович ганса энэл жэлдэ иимэ һайн үрэ дүн туйлаа бэшэ. Тэрэнэй ажабайдалда 1965 ондо мартагдашагүй ушар болоо һэн. Оро үсхэбэрилхэ талаар эрхим амжалта туйлаһанайнгаа түлөө Баунтын аймагай «Заветы Ленина» колхозой орошон Жамса Иванович Молоков ороной эгээн дээдэ хайра Ленинэй орденоор шагнагдаба гэһэн мэдээсэл түнхаглагдаа бэлэй.

— Бидэнэйш ажалые хэнэйшье мэргэжэлтэй сасуулхын аргагүй юм даа. Дүшөөд-табяад градус боложо байһан янгинама хүйтэндэ юрын лэ палатка соо байгдаха. Харин энэ жэлһээ орошодто бишыхан гэрнүүдые баридаг болобо. Үшөө малаа хараха, адуулха хэрэгтэй. Тэрэнэй хажуугаар арьяатан амар заяа үзүүлхэгүй. Хабартаа түл абалгын үедэ хониишод шэнги баһал унтаха нойроо, амарха сагаа мартажа, хамаг шадалаараа оролдохош. Нарай амитан хадаа баһа гарзатайл байхаяа һанаха юм даа,— гэжэ Жамса Иванович аалин намдуугаар хөөрэжэ һууха.

Олон жэлдэ оро харууһалжа ябаһан Жамса Иванович ажалай нилээд дүй дүршэлтэй болоһон хүн гээшэ. Оро үсхэбэрилгые хайшан гээл һаа, олзотой һалбари болгохоб гэһэн бодол Молоковой толгой ямаршье сагта эзэлээд лэ байдаг юм. Илангаяа һүрэгэйнь ҙжэжэржэ байһан ушар орошоной сэдьхэл зобоожо эхилһээр үнихэнэй. Ондоо тээһээ бухануудые заатагүй абахаар болоо гэжэ Жамса Ивановичай хэлэһэн үгэнь анхаралда мүнөө абтанхай.

Джилиндын адагай «Заветы Ленина» колхоздо оро үсхэбэрилгэ нилээд олзотой һалбари болонхой. Гансал 1971 ондо энэ һалбариһаа 45695 түхэриг сэбэр олзо колхозой жасада оруулагдаа. Байгша ондошье энэ һалбариин ашаг олзонь нёдондонойхиһоо бага бэшэ байхаар багсаагдана.

Барагдажа байгаа жэлэй эхинһээ хойшо тус колхозой ажалшад, КПСС-эй райкомой ба аймгүйсэдкомой дамжуулгын Улаан туг нэгэтэшье алдангүй барижа ябана. СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн мүрысөөндэ шалгарһандаа энэ колхоз КПСС-эй обкомой, республикын Верховно Соведэй Президиумэй, Министрнүүдэй Соведэй болон облпрофсоведэй Хүндэлэлэй грамотада хүртэбэ.

Эдэ бүхы амжалтануудта Ж. И. Молоковой ударидадаг бригадын гэшүүдэй оруулһан ажалай хубита нилээд ехэ. Ойн баярай жэлдэ абаһан социалис уялгануудаа бригадын гэшүүд амжалтатайгаар дүүргэжэ, аймаг соогоо орошодой бригадануудай мүрысөөндэ эрхимлэжэ гараа. Жэлэй түрүүшын хахадай дүн гаргахадань орошодой энэ бригада эгээл һайн үрэ дүн туйлаа. Мүнөө жэл түрүү бригадада 200 гаран тугал абтажа, оронуудайнь тоо толгой 600 гаран болоо һэн.

Жамса Ивановичай ударидалга доро хүдэлжэ байдаг Георгий Иванович Былинов Анна Ивановна Молокова һамгантаяа, мүн Жамса Ивановичай һамган, аймагай Соведэй депутат Бальжеулова Полина Павловна гэгшэдһээ нэгэдэһэн эбтэй эетэйгээр хүдэлдэг энэ бригадын ажал хэрэгынь иимэл даа.

...Байгша оной хабар һэн. Аймагай хүдөө ажахын түрүүшүүлэй суглаанай трибунада үбсүүндээ Ленинэй орден зүүһэн хүн гаража ерэбэ. Зал соо һууһан зондо хандан, тэрэород хэлэн дээрэ иигэжэ хэлээ һэн.

— Совет һайхан засагай ашаар, багша Ленинэй ашаар лэ бидэ, эвенкэнүүд зол жаргалаа оложо, зон нүхэдтэеэ адли эрхэтэй болоһондоо баяраар сэдьхэлээ халяан байнабди. Тиимэһээ СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулан, амжалтаяа улам арьбадхаха ёһотойшье, аргатайшье гээшэбди.

Шэрүүн абарита Витим мүрэнэй дүү болохо Витимкан голой эрье зубшан үгсэхэдэ олон тоото хабшал хадануудай дунда Мурокан гэжэ газар бии юм. Мүнөө Ж. И. Молоковой бригадын орошод эгээл эндэ үбэлжэжэ байна. Хойто зүгһөө үлеэһэн шанга һалхин шууяатайхан даа. Тиимэшье һаань хаа-яа болоод лэ хонхонуудай хангинаан холо саагуур соностодог, тэрэ хадаа орон һүрэгтэнэй бүтэн бүрин бэлшэжэ ябанал гэһэн дохёо ааб даа.

А. ЦЫРЕНОВ.
Баунтын аймаг.

Хойто-Байгалай аймагай колхозуудай үйлэдбэриин бүхы һалбаринуудта залуу үетэн эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Жэшээлэн хэлэбэл, эндэхи «Рассвет» колхозой ажал хүдэлмэридэ залуу хүбүүд Павел Карагаев, Николай Кондаков гэгшэд оролдосотой һайнаар хүдэлнэ. П. Алексеев П. Карагаев хоёр унгэрөөшэ зундаа загаһа барилгада хүдэлжэ, һайн дүнгүүдые туйлаба.

— Коля Кондаков манай колхозой түрүү механизаторнуудай нэгэн юм. Ажалынь хододоо эрхимээр егнэгдэдэг, — гээд колхозниггууд тэрэниие магтан хөөрэлдэдэг болонхой.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ (дээрэһээ доошоо): Павел Карагаев, Николай Кондаков.

Г. КОНЕВИНЭЙ фото.

ТАЙГА СОО—УЛААН БАЙШАН

Баунтын аймагай «Заветы Ленина» колхозой һүрэг оронууд Джилиндын адагһаа 250-аад километрэй оршондо бэлшэжэ ябадаг юм. Тиин Үйхэйн дабаанай ой тайгада оро үсхэбэрилэгшэдэй фермэ түбхинэнхэй. Эдэнэрэй хэды холо байбашье, оро үсхэбэрилэгшэдтэ аймгүйсэдкомой соёлой таһагай Джилиндын адагтахи улаан байшангай хүдэлмэрилэгшэд хирэ хирэ болоод ерэжэ байдаг юм.

Улаан байшангай инструктор, наада эмхидхэгшэ Леонид Максимович Догончин хододоо холын фермэнүүдээр ябажа, республика, аймаг, нютаг нугадаа боложо байһан һонинтой орошодоо танилсуулжа, хөөрэлдөө үнгэргэжэ ябадаг.

Карафтидай алта малтагшадай тосхоноһоо оро үсхэбэрилэгшэдэй нэрэ дээрэ ерэһэн бэшэг-тамга, шэнэ газетэ, журнал Леонид Максимович асаржа үгэдэг байна.

Оро үсхэбэрилэгшэдэй хүндэтэ айлшадай нэгэн — нүхэр Догончин орон дотор, дэлхэй дээрэ боложо байһан һонинтой үдэшэндөө тэдэнэрээ танилсуулдаг, хөөрэлдөө үнгэргэдэг заншалтай.

Мүн «Рассвет» колхозой мал адуулагшадай дунда Монгойн улаан байшангай хүдэлмэрилэгшэд хүндэтэй болоһон байха. Тус байшангые даагша Клара Пастухова, инструктор-наада эмхидхэгшэ Будажап Буянтуев, тэдэнэртэй суг хүдэлдэг библиотекарь Татьяна Шагжиева, киномеханик Сергей Ичигеев гэгшэд ерэлсэнхэй, малшадай дунда ном һудар тараадаг, хөөрэлдөө үнгэргэдэг, шэнэ кинофильмүүдые харуулдаг юм.

Иигэжэ Баунтын аймагай улаан байшангай хүдэлмэрилэгшэд оро үсхэбэрилэгшэдтөө үбэл, зунай үедэ таһалгарягүй графигай ёһоор ошожо, хөөрэлдөө үнгэргэжэ, кино харуулжа, шэнэ газетэ, журнал, номуудые тараажа байдаг юм.

О. БЕРЕЗКОВ.

АЛДАРТА ОЙДО—АЖАЛАЙ БЭЛЭГҮҮД

РЕСПУБЛИКЫН холын хойто зүгэй Хойто ай-...й ажалшад ССР Союзай ...үулагдаһаар 50 жэлэй ал-...а ойн хүндэлэлэй мүрысөөндэ эдэб-...йгээр оролсожо, дээшэлүүлэгдэһэн ...алис уялгануудые абаһан байгаа. ...һэн үгэдөө хүрэхын тула аймагай ...өө ажахын хүдэлмэрилэгшэд, загаһа-...д ан үсхэбэрилэгшэд болон ангуу-... жэлэй эхинһээ хойшо оролдосотой ...аар хүдэлжэ байна гэжэ тэмдэглэ-...э.

...баһан уялгануудаа амжалтатай ...гэхын түлөө аймагай загаһашад ...оролдолго гаргаһан байна. Байгша ... түрүүшын 10 һарын туршада эндэ... загаһашад хамтадаа 8230 центнер за-... барижа, жэлэйнгээ түсэбые 94 про-... дүүргээ һэн. Энэнь нёдондоной ... үеынхиһөө 2700 гаран центнерээр ... болоно. Һүүлэй үедэ тэдэнэр бүри ...аар хүдэлжэ, загаһа бариха жэ-...гээ түсэб декабриин 1-дэ дүүргэһэн ...йгаа баяр баясхалантайгаар мэдээсэ-...

...ижне-Ангарска загаһанай заводой ...лмэрилэгшэд бултанһаа һайн үрэ ...үүдые туйлаба. Тэдэнэрэй дунда ...алис мүрысөөн эмхидхэгдэжэ, һай-... хүтэлбэрилэгдэдэг, дүнгүүдынь саг ...оо согсологдожо, эрхимлэгшэдынь ...ашуулагдажа байдаг заншалтай. ...дой хүдэлмэрилэгшэд ойн баярай жэлдэ загаһа бариха түсэбөө ноябриин 1-дэ үлүүлэн дүүргэһэн тухайгаа элидхэһэн юм. Тэдэнэр Эхэ орондоо 5640 центнер загаһа тушаагаа гэхэ гү, али нёдондо жэлэйхиһээ 500 гаран центнер ехэ загаһа бариһан байна.

Һүүлэй жэлнүүдтэ аймагай хүдөө ажахы хурдан түргэнөөр хүгжэжэ байна. Адууһа малай тоо толгой улам олошоржо, ашаг шэмэнь бүри дээшэлнэ. Энэ жэл соо һү, мяха абаха, гүрэндэ худалдаха түсэбтэ даабаринууд амжалтатай бэелүүлэгдэнэ. Жэлэй түрүүшын гурбан квартал соо гүрэндэ һү худалдаха түсэб 109 процент дүүргэгдэһэн байгаа.

Аймагай һаалишадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ «Победа» колхозой һүнэй фермэнүүдэй коллективүүд эрхимлэнэ. Тус колхозой һаалишад Л. П. Бутакова, Н. Ф. Соколова гэгшэд үнгэрһэн 11 һара соо даажа абаһан үнеэн бүриһөөнь 2150—2026 килограмм һү абажа, бултанһаа һайн дүнгүүдые туйлаа. Иимэ үрэ дүн аймаг дотор түрүүшынхиеэ туйлагдаба гээшэ. Һаалишад Е. И. Кравцова, А. И. Лобанова, Т. Х. Горбунова, З. И. Пак, А. С. Мардонова болон бусад баһал һайнаар хүдэлжэ байна.

Холын энэ нютаг ашагта малтамалнуудаар яһала баян гэжэ мэдээжэ болоһоор үнинэй. Аймагай геологууд ойн баярай һайндэрые ажалай шэнэ амжалтатайгаар угтажа байна. Холоднинско ГРП-гэй үрэмдэлгын ахалагша мастернууд А. Ф. Тутомлин, В. М. Капланян гэгшэдэй халаанай хүдэлмэришэд ажалай үндэр бүтээсэ туйлажа, бусад нүхэдтөө үльгэр жэшээ харуулна.

Барилга-заһабарилгын участогай коллектив нёдондонойхиһоо урагшатай һайнаар хүдэлнэ. Жэлэй түрүүшын гурбан квартал соо бүтээгдэхэ ёһотой барилга-заһабарилгын хүдэлмэриин түсэб 109 процент дүүргэгдэһэн байгаа. А. Х. Амировай хүтэлбэрилдэг бригадын барилгашад һара бүриингөө түсэбтэ даабарие хододоо үлүүлэн дүүргэдэг байха юм.

Аймагай ангуушад агнууриин энэ үбэлэй хаһые һайн бэлэдхэлтэйгээр эхилээ. Тэдэнэр байгша ондо ангай арһа гүрэндэ тушааха түсэбөө амжалтатай бэелүүлжэ байна. Хойто-Байгалай аймагай ан үсхэбэрилэгшэд энэ жэлдэ урда урдынхиһаа һайнаар хүдэлнэ. Илангаяа коопзверопромхозой, «Дружба», «Рассвет» колхозуудай ан үсхэбэрилэгшэд һайн үрэ дүнгүүдтэй. Коопзверопромхозой ан үсхэбэрилэгшэд В. С. Юрьева, Г. С. Кожевникова гэгшэд энэ жэл соо үнэгэн бүриһөө 7 гүлгэ абажа, хоролтогүйгөөр түлжүүлбэ.

Аймагай ажалшадай даажа абаһан хүдэлмэридөө оролдосотой һайнаар, үнэн зүрхэнһөө хандаһанай ашаар иимэ үрэ дүнгүүд туйлагдаа гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Колхозуудай, предприятинуудай партийна организацинууд, профсоюзай эмхинүүд ажалшан арадай дунда социалис мүрысөө эмхидхэхэ, тэрэниие зүбөөр ударидаха, түрүүлжэ гарагшадые урмашуулха талаар горитой ажал ябуулна.

ССР Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн хүндэлэлэй социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые КПСС-эй Хойто-Байгалай райком, аймагай Соведэй гүйсэдхэхэ комитет һаяхан согсолжо, түрүү һуури эзэлһэн коллективүүдые тодорхойлһон байна. Аймагай олохон коллективүүд партиин райкомой, аймсоведэй гүйсэдкомой ойн баярай Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагдаа. Тэдэнэй тоодо Нижне Ангарска загаһанай заводой, «Победа» колхозой, коопзверопромхозой, загаһа олзоборилгын Калининай нэрэмжэтэ колхозой, «Дружба» колхозой З. И. Пак гэгшын хүтэлбэрилдэг һаалиин фермын болон бусад коллективүүд оролсоно.

1972—1973 онуудай үбэлэй үедэ адууһа малай ашаг шэмэ ехээр абаха, бэлэдхэхэ талаар малшадай дунда бүхэсоюзна социалис мүрысөө эмхидхэхэ тухай КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй тогтоолые аймагай малшад ехэтэ һайшаан дэмжэнэ. «Победа» колхозой малшад өөһэдынгөө суглаан дээрэ тус тогтоолые зүбшэн хэлсээд, дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые баталан аба ба. 1972 оной октябриин 1-һээ 1973 оной июлиин 1 болотор үнеэн бүриһөө 1650 килограммһаа бага бэшэ һү һааха гэжэ энэ колхозой һаалишад шиидэһэн байна. Түрүү һаалишад Н. Ф. Соколова Л. П. Бутакова гэгшэд энэ үе соо үнеэн бүриһөө 1700 килограмм һү абахаар зориглонхой.

«Победа» колхозой малшадай энэ социалис уялгануудые КПСС-эй райком, аймагай Соведэй гүйсэдхэхэ комитет һайшаан дэмжэбэ. Тэдэнэй жэшээгээр аймагай малшадай дунда социалис мүрысөөн шэнэ эршэтэйгээр, бүри үргэн далайсатайгаар дэлгэржэ байна. Тиигэжэ тэдэнэр ерэхэ жэлдэ һү һааха, гүрэндэ худалдаха түсэбөө амжалтатай бэелүүлхэ һайн үндэһэ һуури эртэнһээ табижа байна гээшэ.

НӨӨСЭЛГЫН КАССАНУУДАЙ 50 ЖЭЛ ГҮЙСЭБЭ

Коммунис партиин хүтэлбэри доро манай орон гээгдэнги, аграрна гүрэн байһанаа хүгжэнги промышленностьтай, оньһожоруулагдаһан хүдөө ажахытай боложо шадаа. Оронноймнай экономикын хүгжэхэтэй хамта гүрэнэй мүнгэн сан мүн лэ хүгжэлсөө. 1972 оной декабриин 26-да гүрэнэй нөөсэлгын кассануудай 50 жэл гүйсэбэ.

Дэлхэй дээрэхи түрүүшын социалис гүрэнэй экономикын хүгжэлтын бүхы шатануудта совет нөөсэлгын кассануудай хэһэн үүргэ ехэ. Зоной хэрэглээгүй байһан мүнгые социализм байгуулха хэрэгтэ һомолон гаргашалдаг байгаа.

50 жэл соо совет нөөсэлгын кассанууд нилээд бэхижэжэ, ургажа ерээ. Ехэ бага бүхы городуудта, хүдөөгэй һуурин болон тосхонуудта, хүдэлмэришэдэй поселогуудта нөөсэлгын кассанууд бии болонхой.

Нөөсэлгын кассануудта мүнгэеэ хадагалхадаа, хүн зон өөртөөшье, гүрэндэшье туһатай юумэ хэнэ. Мүнөө манай гүрэнэй хэдэн арбаад миллион хүн зон — бүхы ажалшад, алба хаагшад, колхознигууд — хүдэлжэ олоһон мүнгэеэ нигэжэ арьбалдаг болонхой.

Буряад орон доторнай мүнгэ нөөхэ хэрэг совет засагай үедэ эхилһэн байна. 1928 ондо республика соомнай, — Дээдэ Үдэдэ хоёр, Хяагтада нэгэ — хамтадаа оройдоол нөөсэлгын 3 касса байһан юм. Тиихэдэ 275 хүн 11.912 түхэриг хадагалһан байгаа.

1932 ондо нөөсэлгын кассануудай 58 болоод байба. Тэрэнэй тоо мүнөө 308 болонхой. Тэндэ хадагалагдажа байһан мүнгэн 108 миллион түхэригтэ хүрөө.

Нөөсэлгын кассанууд 8-дахи табан жэл соо, 9-дэхи табан жэлэй эхеэр илангаяа ехэ амжалта түйлаһан байна. 8-дахи табан жэл соо зоной нөөсэлгын кассада хадагалһан мүнгэн 46,5 миллион түхэригөөр ехэ болоһон байгаа. Юһэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэл, хоёрдохи жэлэй юһэ һарын туршада хадагалагдаһан мүнгэн 21 миллион 527 мянган түхэригөөр нэмээ юм.

Совет засагай үедэ мүнгөө хадагалдаг зоной бүридэл ехээр хубилһан байна. 1928 ондо 275 хүдэлмэришэн, 41 таряашан нөөсэлгын кассада мүнгөө хэһэн байгаа һаа, 1972 ондо 102 мянган хүдэлмэришэн, 20.722 колхозник мүнгэеэ хадагалаа. Энээн дээрэ совхозой ажалшадые нэмэхэ болоо һаа, мүн нилээд горитой тоо гаража ерэхэ байна. Мүнөө үень кассада 39 миллион 700 мянган түхэриг мүнгэ хадагалһан 89.192 эрхэтэд хүдөөдэ ажаһууна. Энэ хадаа хүдөөдэ болоһон социальна хубилалтын гэршэ ха юм.

Нөөсэлгын кассануудай СССР-эй Гүрэнэй банкын мэдэлдэ ороһонһоонь хойшо, тэрэнэй хэхэ ажалынь улам үргэдөө, зонтой харилсаха талань бүри бэхижээ юм. Хүн зон байра болоод электрын гал мэтын, хамтадаа 15 түлбэриие нөөсэлгын кассаар гарагдаг болонхой. Нөөсэлгын кассанууд тоосооной талаар эмхи зургаануудтай, фабрика, заводууд болоод нютагай профсоюзай комитедүүдтэй, туһаламжын кассануудтай харилсаатай байна. Ажалшадай депутадуудай хүдөөгэй (поселогой) Совედүүдэй мүнгэнэй тоосоон мүн лэ нөөсэлгын кассануудаар үнгэргэгдэдэг.

«Нөөсэлгын хэрэг ба гүрэнэй ажалай нөөсэлгын кассануудай эрхилэлгые бэхижүүлхэ хэмжээнүүд тухай» 1972 оной майн 4-дэ абтаһан СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол нөөсэлгын кассануудай саашадаа хүгжэхэ, кадрнуудые гуримшуулха, хүдэлмэрилэгшэдһөө эрилтэнүүдые дээшэлүүлхэ талаар ехэ хэрэг бүтээгээ, бүтээхэшье байна.

Манай республикын нөөсэлгын кассануудта ажалдаа дуратай, хүсэ шадалаа гамнангүй оролдодог хүнүүд олон. Эдэнэй дундаһаа нөөсэлгын кассануудые даагшад С. К. Шигин, А. С. Абрамовский, И. К. Кондратюков, Ф. Я. Конев, Л. А. Кимберг гэгшэдые, кассануудай главна бухгалтернууд А. П. Бернандская, В. И. Погребенко, В. С. Осипов, Т. Ф. Седловская, В. А. Петрова, А. Я. Махова гэгшэдые, мүн В. З. Круглова, Т. П. Чебунина, Х. Б. Будаева, Т. Б. Ахминеева, К. Е. Еремеева, О. Н. Видменко, А. С. Нишикина гэгшэдые онсо тэмдэглэмээр байна.

Республикын нөөсэлгын кассануудай бүхы коллектив эршэмтэйгээр ажаллана. Тэдэнэй 10 коллектив, 97 хүдэлмэрилэгшэд коммунис ажалай коллективэй ба ударнигай нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй.

Буряадай нөөсэлгын кассануудай ажалшад СССР-эй 50 жэлэй, гүрэнэй нөөсэлгын кассануудай 50 жэлэй ойдо зорюулжа абаһан социалис уялгануудаа дүүргээ, манай орон дотор коммунизм байгуулха хэрэгтэ хубитаяа оруулна.

И. ДОРЖИЕВ,
Гүрэнэй нөөсэлгын кассануудай ба гүрэнэй кредидэй Буряадай управлениин начальник.

ХҮРШЭ ОБЛАСТИИН ҺОНИН

ЛЕКТОРНУУДЭЙ ҺУРГУУЛИ

Областиин олон предприятинуудта экономист-лекторнуудэй нэгэдэлнүүд байгуулагдаһан. Эдэнэр ажалшадай экономическа һуралсалда туһалха үүргэтэй, экономикын, эрдэм, техникын асуудалнуудаар лекцинүүдые уншана.

Экономикын асуудалаар лекци уншадаг лекторнуудтэ туһалха зорилгоор партиин обкомой бюрогой шиидхэбэриин ёһоор областьдо заочно һургуули байгуулагдаа. Һуралсалынь хоёр жэл соо үргэлжэлхэ хараатай. 70 хүн һураха болонги.

Байгша оной ноябриин эсэстэ энэ һургуулиин түрүүшын сесси болоо. Партиин обкомой секретарьнар Н. Г. Макаров, Г. П. Герасимович, КПСС-эй ЦК-гай пропагандын таһагай лектор Г. В. Сапов, Эрхүүгэй, Шэтын эрдэмтэд ороной, областиин ажахые хүгжөөхэ шухала асуудалнуудаар лекцинүүдые уншаһан байна. Энэ һургуулида һурагшад Шэтын камвольно-сэмбын фабрикада ошожо, экономическа хүдэлмэритэйнь танилсаа.

ШАДАБАРИИН ХАРАЛГА

Шэтэ городой телефонно-телеграфна станциин улаан булан соо почтальонуудай табан стол табяатай. Стол бүхэн дээрэнь багса газетэнүүд, зургаан ондоо 200 хэһэг газетэ, элдэбын 35 журнал, мүн 35 бэшэг. Багашаг участогта хүдэлдэг почтальоной үдэр бүриин ажал эды шэнээн юм.

Почтальонуудай конкурсдо Шэтэ хотоһоо табан хүн, Амарай областьһоо дүрбэн хүн хабаадаба. Жээрэб барижа, табан басагад: Шэтэ хотын нэгэ басаган, Амарай областьһоо дүрбэн басагад столнуудтаа ошобод. Табан минута соо хүдэлмэритээ танилсаха: хаанань юун байнаб гэжэ хараха. Багаханшье алдуу хээ һаа, ялын очко бэшүүлхэ хатуу гэгшын заабаритай юм. Жэшээнь, ажалдаа ерэхэдээ, гараа табидаг дэбтэртээ тэмдэглээгүй һаа, алдуу гэжэ тоологдохо. Хэлхеэ холбоошодой дүримөөр энэ хараалагданхай. Дүшэн табан минута соо бүхы юумэеэ бэлдээд, участогтаа гарахаар бэлэн болохо ёһотой.

«Ажалаа эхилээ» гэһэн дохёо үгтэбэ. Секундомер тооложо эхилбэ.

Илгагшад бултыень асараа ха гү гэжэ бүхы газетэнүүдые бултыень тоолохо хэрэгтэй. Удаань журналнуудые түрэл түрэлөөрнь илгаха. Хүн бүхэнэй захилаар илгаха. Заримыень сүүмхэ соогоо хэхэ, бэшыень уяха. Эдэ бүгэдые пунктда машина абаашаха.

Конкурсын жюрин түрүүлэгшэ, хэлхеэ холбооной Шэтын үйлэдбэриин управлениин начальнигай орлогшо А. И. Филиппов нэгэ басаган тээшэ заагаад:

— Үндэр бэетэй басага харагты. Ямар бэрхээр, дүрэтэй бэрхээр хүдэлнэ гээшэб. Бүгэдэнһөө түргөөр хүдэлжэ байна.

Шэтэ городой арбадахи отделенидэ почтальон Людмила Иванова дүрбэдэхи жэлээ энэ ажалда хүдэлнэ.

Людмилын удаа Анна Гавриловна сүүмхэеэ тушааба. Шэтэ городой 27-дохи отделениин 1-дэхи классай почтальон.

А. Г. Перфильева нэгэдэхи һуури эзэлээ. Свободный городой почтальон Лидия Трофимович 2-дохи һуури, Белогорскын почтальон Ульяна Лещенко Шэтын почтальон Людмила Иванова хоёр гурбадахи һуурида гараба.

Түрүү һуури эзэлэгшэд хэлхеэ холбооной Шэтын управлениин, профсоюзай обкомой Хүндэлэлэй грамота болон бэлэгүүдээр шагнагдаа.

ВЫСТАВКЭДЭ ХАРУУЛАГДАХАНЬ

Арадай ажахын түйлалтануудые харуулдаг выставкын «Элүүрые сахилгын» павильон дотор Агын буряадай национальна округ харуулагдаха болоо. Соёлой, арадай гэгээрэлэй, элүүрые сахилгын талаар, промышленна, хүдөө ажахын үйлэдбэри хүгжөөлгэдэ ехэ амжалта түйлаһанайнгаа түлөө Усть-Ордын, Коми-Пермяцка национальна округуудтай сугтаа Агын округ харуулагдаха болоо.

Агын округто арадай гэгээрэл, элүүрые сахилга тухай хуудаһан. 55 һургуулида 19 мянга шахуу шабинар — малшадай, механизаторнуудай үхибүүд һурана. 1066 багшанар эдэ һургуулинуудта хүдэлнэ. Наймаи багшанарта РСФСР-эй һургуулинуудай габьяата багшын нэрэ зэргэ олгогдонхой. 98 багша «РСФСР-эй арадай гэгээрэлэй отличник» гэһэн значогтой. Эдэ бүгэдэнь фото-зурагуудтайгаар харуулагдана.

Округ дотор 488 медицинын хүдэлмэрилэгшэд, тэдэнэй 82-ынь врачнууд юм. Энээнэй хажууда 186 гэһэн тоо байна. Округ дотор эды шэнээн эхэ-герой ажаһууна.

Революциин урда тээ Агын округто промышленность гэжэ байгаагүй. Мүнөө промышленна 12 предприяти хүдэлнэ.

Спорт тухай хуудаһандань хоёр хүнэй дүрэ: һур харбалгаар уласхоорондын классаар мастернууд Галина Архипова Мэлс Дабаев хоёрой дүрэ хададтай.

«Забайкальский рабочий» газетэһээ абтаба.

ҺОНИРХОЛТОЙ НААДАН

Республикымнай спортын һургуулинуудай һурагшадай дунда спортивна гимнастикаар түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн үнгэрбэ. Буряадай АССР-эй суглуулагдамал командын гэшүүн боложо, үбэлэй амаралтын үедэ зоны наада нда хабаадажа, республикынгаа нэрэ солые хамгаалха дуратайшуулай дунда шанга тулалдаан болоо.

Гурбадахи разрядай программаар наадаһан эдир хүбүүдэй дундаһаа Яруунын аймагай Гүндын дунда һургуулиин һурагша Богдан Сидорко чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. 2-дохи разрядтай хүбүүдэй дундаһаа мүн лэ энэ һургуулиин һурагша Василий Садовский түрүүлээ.

Спортивна гимнастикаар һонирходог басагадай дунда шанга тулалдаан болоо. Ушар юуб гэхэдэ, мүрысөөндэ хабаадахаяа суглараһан юһэн басагад булта даа спортын мастерта кандидадай программаар мүрысөө бшуу. Тиихэдээ хэниинь хэн гэшэгүй бэрхэ басагад байба.

Улаан-Үдын 20-дохи һургуулиин һурагша Ольга Шурыгина абаһаар түрүүлээдхёо. Ольга Чеусова Светлана Санжиева хоёр тэрэнһээ холошье гээгдэнгүй, тэрэл шэгээрээ түгэсхэлэй наадандa хүрэжэ ерээ. Тиин дүн хамта 68,9 баллтай болоһон Ольга Шурыгина хамгаһаа түрүүлжэ шадаа.

Спортивна гимнастикаар мүрысөөндэ шалгарһан эдэ гурбан басагадые тренер Б. С. Ицкович һургадаг юм.

Тус мүрысөөндэ шалгарагшад Буряадай АССР-эй Гэгээрэлэй министерствын Хүндэлэлэй грамота болон бэлэгүүдтэ хүртөө. Красноярск хотодо һаяар үнгэрхэ зонын наада нда тэдэнэр түрэл республикынгаа нэрэ солые хамгаалха болобо.

В. ПЛУТТ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэһэн мүрысөөнүүдтэ нэгэнтэ бэшэ шалгарһан 7-дохи классай һурагша Светлана Санжиева. (Улаан-Үдын 43-дахи һургуули).

Авторай фото.

ТҮРҮҮШЫНЬ НОМ ХЭБЛЭГДЭХЭНЬ

Манай ахамад уран зохёолшод залуу зохёолшодойнгоо уран бүтээл зүбшэн хэлсэжэ, зүбшөөл заабари үгэдэг һайн заншалтай юм. Иимэ уулзалганууд залуу зохёолшодой ургаха хэрэгтэ ехэхэн туһа үзүүлдэг.

Үнгэрэгшэ гарагай дүрбэндэ ахамад зохёолшод Ц-Д. Дондокова, Ц. Дондогой, С. Ангабаев, К. Ильин, Ц-Ж. Жимбиев болон бусад сугларжа, залуу шүлэгшэн Чингис Гуруевай зохёолнуудые зүбшэн хэлсэбэд. Буряад драмын театрай артист Чингис Гуруев үниинһөө хойшо шүлэг бэшэдэг юм. Хоёр жэлэй урда тээ тэрэнэй шүлэгүүдые зүбшэн хэлсэлгэ болоһон байгаа. Мүнөө залуу автор шэнэ шүлэгүүдээ, мүн хэдэн заһаргадаһан бүтээлнүүдээ асараа.

Мэдээжэ поэт Солбон Ангабаевай хүтэлбэри доро хани халуун оршон байдалда үнгэрһэн энэ уулзалга дээрэ залуу зохёолшын «Бодолойм һудаһан—харгы» гэжэ номой гар бэшэмэл һайшаагдажа, хэблэлэй хоёр хуудаһан хэмжээтэйгээр 1974 ондо хэблэн гаргагдахаар дурадхагдаба.

Б. БАТОЕВ.

САГАЙ УЛАРИЛАЙ ШЭНЖЭЛЭЛ

Декабрь һарын хоёрдохи арбан хоногой туршада республикын нютаг бүхэндэ хүйтэн үдэрнүүд болоһон байна.

Илангаяа республикын хойто, зүүн хойто болон баруун урдахи аймагуудта шанга хүйтэн үзэгдөө. Эдэ аймагуудта арбаад хоногой туршада дунда зэргээр 28—30 градус гэхэ гү, али нормоһоо 1—3 градус доогуур хүйтэн болоһон байна. Бусад аймагуудта энэ үедэ дунда зэргээр 16—25 градус хүйтэн болоо. Энэнь нормоһоо нэгэхэн градусаар үлүү байна.

Республикын хойто, зүүн-хойто болон баруун-урда аймагуудта хүйтэн үдэрнүүдэй үзэгдэхэдэ, һүниндөө 35—40, бусад аймагуудта 25—34 градус хүрэтэр хүйтэрөөд абаа. Үдэртөө 3—10, хойто болон зүүн- хойто, мүн Баргажанай аймагуудта 12—17 градус хүйтэн байгаа.

Үнгэрһэн энэ үе соо республикын аймагуудта 18—20 миллиметр хүрэтэр саһан ороһон байна. Тиихэдэ Прибайкалиин, Баргажанай аймагуудта 40 миллиметр зузаан саһан оробо. Тиин ороһон саһанай зузааниинь 20—40, Баргажанай, Прибайкалиин, Хурамхаанай аймагуудта 45—50 сантиметр болоно. Энэнь зарим нютагуудта урда жэлнүүдэйхиһээ 6—11, Горячинск шадар 23 сантиметрээр үлүү ороһон болоно. Республикын урда аймагуудта ороһон саһанай зузааниинь 5—10 сантиметртэ хүрэнэ. Энэнь урда жэлнүүдэйхиһээ 1—6 сантиметрээр үлүү болоно.

Мүн үнгэрһэн арбаад хоногой туршада газарай хүрьһэн 20—30 сантиметрээр хүрэжэ, дүн хамтадаа газарай хүрэсэнь 130—180 сантиметрэй тэмдэгтэ хүрэбэ. Хоёрдохи арбан хоногой эхиндэ Хориин, Баргажанай, Прибайкалиин, Кабанскын, Хойто-Баргажанай аймагуудта секундын 15—20 метр хүсэтэй һалхин буугаа.

Гурбадахи арбан хоногой эхиндэ республикын урда, баруун-урда аймагуудта һүниндөө 33—38, үдэртөө 22—27, хойто аймагуудта 38—43, үдэртөө 24—29 градус хүйтэн болохоор хүлеэгдэнэ. Мүн энэ үе соо баруун-урда аймагуудта бага зэргээр саһан орохоор ха.

Л. ГОНЧАРОВА,
агрометеорологиин инженер.

Олон түмэн зондо эрдэм болбосорол олгохо гэһэн хэмжээнүүдые Бангладешэй правительство бэелүүлжэ байнхай. Арадай гэгээрэлэй зургаануудта ехэ анхарал хандуулагдажа, хэдэн арбаад миллион рупи һомологдоно. Ороной улад зоной 13 хубинь үзэг бэшэггүй. Тинмэһээ «үзэг бэшэггүйе усадхаха тэмсэл хэхэ» гэһэн лозунг үргэнөөр дэлгэрэнхэй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Даккаһаа холо бэшэ Карнапара тосхондо ажаһуудаг хүдөөгэй багша Кншосн Лал Ачарджиин гэр бүлынхид.

ТАСС-ай фотохронико.

ТҮҮХЭТЭ УДХА ШАНАРТАЙ

ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО — ХИЛЫН ЦААНАҺАА

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хэһэн элидхэл, Кремльдэхи Съезднүүдэй ордон соо болоһон баярай суглаанда хабаадагшадай нэгэн һаналтайгаар баталан абаһан «Дэлхэйн арадуудта» гэһэн хандалга бүмбэрсэг дэлхэйн үргэн олониитын, хэблэлэй анхарал ехээр татана. Л. И. Брежневэй хэһэн элидхэлые бүхы түбинүүдэй эронуудай газетэнүүд үргэнөөр тайлбарилхадаа, коммунис байгуулалтын асари ехэ амжалта, илалтануудые Совет гүрэнэй түйлажа байһыень тодо хурсаар харуулна. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин хэһэн элидхэл уласхоорондын мүнөөнэй оршон байдалые тодо хурсаар харуулна, эб найрамдалай ба арадуудай аюулгүй байдалай, национальна бэеэ дааһан байдалай ба социализмын түлөө бата найдамтай түшэг тулгуури болоно.

РИМ. Л. И. Брежневэй хэһэн элидхэлтэй Италиин олониитэ һонирхон танилсана. Нүхэр Брежневэй хэлэһэн элидхэл хадаа олон үндэһэ яһатанһаа бүридэһэн социалис гүрэнэй 50 жэлэй турша соо хүгжэһэн хүгжэлтын дүнгүүдые тодо хурсаар харуулна гэжэ «Итали — СССР» гэжэ бүлгэмэй Римдэхи таһагай секретарь Габриэле Банкеро ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө хэлэбэ.

БОНН. «Байгуулагдаһанһаа хойшо 50 жэлэй турша соо Советскэ Союз гайхамшаг амжалта түйлаа», — гэжэ «Нойе Рейнцайтунг» газетэ, Л. И. Брежневэй хэһэн элидхэлые шэнжэлхэдээ, тэмдэглэнэ.

СТОКГОЛЬМ. Союзна республиканууд экономическа хүгжэлтэдөө горитой амжалта, илалтануудые түйлаа гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь омогорхол баяртайгаар хэлээ, — гээд «Свенска дагбладет» газетэ, Л. И. Брежневэй хэһэн элидхэлые шэнжэлхэдээ, тэмдэглэнэ.

АЛЖИР. Л. И. Брежневэй хэһэн элидхэл Араб оронуудта һонирхол татаа гэжэ Алжирай «Эль-Муджахид», «Аш-Шааб» газетэнүүд дэлгэрэнгыгээр толилбо.

БЕЙРУТ. Вьетнам арадта, Араб гүрэнүүдтэ Советскэ Союзай туһаламжа шухала хэрэгтэй гэжэ газетэнүүд тэмдэглэнэ.

РАНГУН. «Арадуудай национально-сүлөөрэлгын тэмсэлдэ Советскэ Союзай эдэбхитэйгээр туһаламжа үзүүлхэ тухай, түрүү үзэлтэй Араб гүрэнүүдтэ совет туһа хүргэхэ тухай, Азида хамтаараа аюулгүй байдал байгуулха талаар эдэбхитэй тэмсэл ябуулха тухай «Ботатаун» газетэ тэмдэглэнэ.

САНТЬЯГО. Л. И. Брежневэй хэһэн элидхэлдэ Латиин Америкын хэблэл анхаралаа ехээр хандуулна. Чилиин арадуудай ба Латиин Америкын бусад арадуудай тэмсэлые Советскэ Союзай дэмжэжэ байһаниинь элидхэл дотор харуулагдана гэжэ «Сигло» ба Чилиин бусад газетэнүүд тэмдэглэнэ.

ПАРИЖ

ДРВ-гэй делегациин түлөөлэгшын мэдүүлгэ

ТАСС

Вьетнамай Демократическа Республикын түб хотонуудые, хүн зоноор олон һуурин тосхонуудые зэрлиг бүдүүлигээр бомбодолгоёо Холбоото Штадуудай улам үргэдхэжэ байһыень Вьетнамай асуудалаар Париждахи зүблөөндэ хабаадалсадаг ДРВ-гэй делегациин түлөөлэгшэ эрид буруушааба.

Вьетнам арадай, дэлхэйн олониитын, американ арад зоной дураа гутан буруушаажа байгаашье һаань, США-гай правительство абаһан уялгаяа эбдэжэ, хөөрэлдөөнүүдые хэхэ аргагүй байдал тохёолдуулжа байна гээд ДРВ-гэй делегациин түлөөлэгшэ мэдүүлээ. Вьетнам арадта эсэргүү гэмтэ ябуулгаяа США-гай правительство үргэлжэлүүлһээр. Ханой, Хайфон ба бусад хотонуудые, Хойто Вьетнамай хүн зоноор олон һуурин тосхонуудые үнэһэн тоборог болгохын тула хархис муухайгаар бомбодоно.

Хэрбээ хөөрэлдөөнүүдые хэжэ, Вьетнамай асуудал шиидхэхые американ правительство үнэхөөрөө хүсөө гээшэ һаа, Хойто Вьетнамда эсэргүү сэрэгэй бүхы ябуулгануудаа дары болюулжа, хүсэ хэрэглэлгэһээ арсаха ёһотой гээд ДРВ-гэй делегациин түлөөлэгшэ мэдүүлбэ.

ХАНОЙ

Ханойдо шэнэ добтолгонууд хэгдэнэ

ТАСС

Декабриин 26-да нютагай сагаар 13 час 05 минутада США-гай авиаци ДРВ-гэй ниислэл хотые зэрлиг бүдүүлигээр бомбодобо. Энэ хархис ябуулгань часай туршада үргэлжэлөө. 15 час 30 минутада агаарай шэнэ тревогын дохёо үгтэбэ.

Декабриин 24-дэ республикын зарим провинцинуудые американ самоледууд хархис муухайгаар бомбодоһон байгаа. Ханойн Хайбачынг районие, Хайфон хотые, Хабак, Тханьхоа, Куангбинь провинцинуудые США-гай тактическа авиаци бомбодобо. Энэ үдэр Ханойһоо хойгуур 60 километртэ байдаг Вьетнамай металлургнуудай хото—Тхайнгуенине, Хабак, Лангшон провинцинуудай һуурин тосхонуудые «В-52» түхэлэй бомбардировщигууд бомбодоһон байна.

ИНДОХИТАДТАХИ БАЙЛДААНУУД

ПАРИЖ. (ТАСС). Шэнэ жэлэй һайндэртэй дашарамдуулан, байлдаагаа саг зуураар зогсоохо тухай Урда Вьетнамай Революционно саг зуурын правительствын гаргаһан шиидхэбэрние һамбаашалжа, сайгон хархис засат Урда Вьетнамай олонхи провинцинуудта сэрэгэй ябуулгануудаа улам эдэбхижүүлжэ байна.

Дахуулнуудай армиин сэрэгүүдэй хархис муухай ябуулгануудта Арадай сүлөөлэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүд шанга харюу сохилто хэнэ.

Дананг хотоһоо баруун-урдуур 13 километртэ байдаг америкын бааза шадар болоһон байлдаануудай үедэ Арадай сүлөөлэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй подразделенинүүд сайгон сэрэгүүдтэ шанга сохилто хэжэ, США-гай Урда Вьетнамдахи эгээн ехэ энэ баазые ракетээр буудаба. Тиихэдээ 1 вертолет үгы хэһэн, 4 самолет гэмтээһэн байна.

Түбэй хада гүбээлиг газартахи Плейку провинцида шанга байлдаанууд боложо үргэлжэлһөөр.

ПНОМПЕНЬ. (ТАСС). Камбоджын ниислэл хотоһоо хойгуур 126 километртэ байдаг Компонгтхом хото шадар болоһон байлдаануудай үеэр Камбоджын патриодууд Пномпениин сэрэгүүдтэ шанга сохилто хэнэ. Патриодуудай добтолгые сухарюулхын тула дайсанай авиаци хархис муухайгаар бомбодоһон байгаа.

БАНГКОК. (ТАСС). Американ тагнуулай «ЕВ-66» түхэлэй самолёт Таиланддахи США-гай агаарай-сэрэгэй хүсэнүүдэй Корат гэжэ бааза шадар унажа, бута һүрэбэ. Гурбан хүнһөө бүридэһэн самоледой экипаж хосорон һалаа. Вьетнамай Демократическа Республикада добтолһон американ «В-52» түхэлэй бомбардировщигуудые энэ тагнуулай самолёдууд үдэшэһэн байха юм. Радарна түхеэрэлгэнүүдые элирүүлхын, ПВО-гой сеть тагнан олохын тула тэдэ хэрэглэгдэнэ.

ХАНОЙ. (ТАСС). Июлиин эхинһээ ноябриин һүүл хүрэтэр Меконг мүрэнэй адагтахи нютагуудта болоһон байлдаануудай үедэ патриодуудай түйлаһан илалта, амжалтанууд тухай Сүлөөлэлгэ гэдэг хэблэлэй агентство мэдээсэбэ. Энэ үе соо Арадай сүлөөлэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй подразделенинүүд Митхо провинцида, стратегическэ шухала үүргэтэй дүрбэдэхи харгы шадар болоһон байлдаануудай үеэр дайсанай 5 мянга шахуу солдат, офицерые хүлһөөнь буулгаһан, сайгон сэрэгүүдэй 215 машина һандааһан байха юм.

ВАШИНГТОН

Чили-американ хөөрэлдөөнүүд

ТАСС

Хоёр ороной хоорондын түлбэриие гуримшуулха Чилиин ба Холбоото Штадуудай хоёр талын хөөрэлдөөнүүдэй түрүүшын шата дүүрэбэ. Хөөрэлдөөнүүд ерэхэ жэлэй январьда үргэлжэлүүлэгдэхэ юм.

Чилиин Республикын Арадай нэгэдэлэй правительствэдэ экономическа хашалта, харшалалта хэхэ политикынгаа буруу һүрэһые Холбоото Штадууд мэдэрхэ баатай болоо гэжэ хөөрэлдөөнүүдэй эхин элирхэйлнэ.

Зүришэлдөөтэ асуудалнуудаа гуримшуулха зорилготойгоор Америкын ба Чилиин түлөөлэгшэдэй хэһэн хөөрэлдөөнүүд Чилиин Республикын Арадай нэгэдэлэй правительствын гадаадын политическэ шухала амжалта болоно.

ДЕЛИ

Газар таряашадта үгтэнэ

ТАСС

Индиин зарим штадуудта аграрна реформо хэһэнһээ уламжалан, сүлөөржэ гараһан 500 мянга гаран гектар газар бага газартай, газаргүй таряашадта, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэ хубаарилан үгтэбэ. Джамуу, Кашмир, Баруун Бенгали, Махараштра штадуудта ажаһуудаг таряашад газар абаһан байна.

ПАРИЖ

ИСПАНИДА БУҺАЛГААНАЙ ТЭМСЭЛ ҮРГЭДЭНЭ

ТАСС

Тусхай баримтануудай ёһоор, байгша оной январьһаа ноябрь хүрэтэр Испанида 616 ехэ буһалгаан болоһон байна. Энэнь нёдондо жэлэйхиһээ 83 буһалгаагаар олон болоно. 200 мянга гаран ажалшад буһалгаануудта хабаадаа.

Һүүлэй үдэрнүүдтэ Каталонидо ба ороной бусад районуудта ажалшадай буһалгаанууд болоно. Барселоно шадархи «Филипс» заводуудай 5 мянга гаран хүдэлмэришэн буһалгаа соносхоо. Тушаагдаһан профсоюзай эдэбхитэдые сүлөөлхэ эрилтэ табижа, Корнелья хотын хүдэлмэришэд - металлистнууд буһалгаалжа байна.

ЭНХИР ЭКРАН

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА УЛААН-УДЭ ХАРУУЛНА:

19.00 — Телепанорама. 19.20 — «Совет спорт» — киножурнал. 19.30 — «Партийна ажабайдал» — тележурнал. 20.00 — «Зүүн Сибирь» — киножурнал. 20.10 — «Дороги бывают разные» — уран һайханай фильм.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА «ОРБИТА» ХАРУУЛНА:

21.50 — **Үнгэтэ теледени.** Арадай оюун бэлигэй бүхэсоюзна фестиваль. Кремлиин Съезднүүдэй ордон соо лауреадууд болон дипломантнуудай түгэсхэлэй концерт. 24.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

САГАЙ УЛАРИЛ

Мүнөөдэр республика доторнай нэгэ бүрхэжэ, нэгэ сэлмэжэ байха. Байгал шадар зарим газарнуудта бага зэргэ саһан орохо, бусад аймагуудта саһан орохогүй. Баруун хойноһоо секундын 3—7 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. Температура хойто аймагуудта 19—24, Байгал шадал 8—13 градус, бэшэ аймагуудта 14—19 градус, Улаан-Үдэ городто һүниндөө 25—27, үдэртөө 14—16 градус хүйтэн болохо.

Декабриин 29 — 30-най үдэрнүүдтэ республика доторнай үүлэтэйшэг байха. Зарим газарнуудта бага зэргэ саһан орохо. Зүүн тээһээ секундын 3—7 метр хүсэтэйгөөр һалхилха.

Редакторай орлогшо
М. Н. НИМАЕВ.

Манай адрес, телефонууд:

г. Улан-Удэ, ул. Ленина 35. Телефоны: редактора — 54-54, приёмная — 54-93, зам. редактора — 62-62, отв. секретаря — 50-52, зам. ответ. секретаря — 66-76, отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйства — 64-36, 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленности и строительства — 61-35, советского строительства и быта — 69-58, культуры и школ — 60-21, писем и раб. селькоров — 67-81, информации — 34-05, общественная приёмная — 56-62, машинное бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.

 ● Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР. Н-04686. Заказ № 1413.